

Julevsáme tjállemnjuolgadusá

Svieriga Sámedigge

2023

” *Citáhta ja
moalgedime
ávddála biedjá ...* ”

DE LIJ DE
TJIELGGA
FUO...

**Vuo, vuo, man
buoragit gevaj!**

”Mån iv jegada”
bárnne javlaj ...

Boadá
gus, vaj ...?

§-märkka

”Hivás!”

... gähtjáj
jus häjttá ...

E-PÅVSSTÅ

Box 90, 981 22 Giron/Kiruna
Adolf Hedinsvägen 58

Telefåvnnå: +46 (0)980-780 30
kansli@sametinget.se
www.samedigge.se

© Sámedigge, gálgådismánno 2023
ISBN: 978-91-986635-9-4 (Svieriga Sámedigge)

Hábbmim ja prienntim:
Rebecca Borge, Allkopi Netprint

Sisadno

Ávddábágo	7
1. Sieradim- ja tjállemmerka	9
1.1 Tjuokkes	9
Giehttomgárggádisá gietjen	9
Muhtem oanádusájn	9
Badjetjállagin	9
Kláhka ájgge	10
Vuorroláhko	10
1.2 Gálmma tjuogga	10
1.3 Tsiehkes	11
Oajvvegárggádisáj gaskan	11
Gá oajvvegárggádisá aktan doajmmi	12
Oalggegárggádisá ávdán	12
Gá álgat oalggegárggádisáv	12
Gárggádisoase sieradibme	13
Apposisjávnáj ja tjielggidusáj aktijvuodan	13
Konjunksjávná sadjáj	13
Gá sierat aktijdum ásijt	13
Gáhttjom, tjuorvvom ja njuolggahállam	14
Siffaraktijvuodan	14
Gá ij la dárbbu tsähkkás	14
1.4 Bielletjuokkes	15
Gárggádisáj gaskan	15
Nammadime bále	15
Báhkogirjijn	16

1.5 Gatjálvismärkka	16
Njuolggagatjálvisá maŋŋela	16
Retorijkalasj gatjálvisán	16
Ietjá merkaj aktijvuodan	17
1.6 Tjuorvasmärkka	17
Tjuorvvoma, gáhttjoma ja sávadusá maŋŋela	17
Retorijkalasj gatjálvisán	18
Buorástahttembágo brevan	18
1.7 Gerdaktjuokkes	18
Citáhta ávddála	18
Oanádusáj aktijvuodan	19
Nammadime ja tjelggidusá ávddál	19
Ietjá aktijvuodajn	19
1.8 Citáhttamerka	20
Citáhtajn	20
Namájn	20
Ietjá aktijvuodajn	21
1.9 Tjanássáhtso	21
Ulmusjnamán ja berajnammadusán	21
1.10 Ájádussáhtso	22
Diededime bále	22
Duoddima bále	23
Citáhttamerkaj sajen	24
Hadde	24
Valástallambáhtusin	24
1.11 Vinjoksáhtso	24
Poesidjan ja lávlarájdón	25
Oanedime aktijvuodan	25
Jahkelågo	25
Tsuovkkasáhtso	25
Ietjá aktijvuodajn	26

1.12 Parentesa	(...) [...] {...} <...>	26
Gávvaparentessa	(...)	26
Ruohkkeparentessa	[...]	27
Bárroparentessa	{...}	28
Tjehkparentessa	<...>	28
2. Ietjá merka		29
2.1 Apostrávvfå	’	29
2.2 Accänntamerka	ˆ	29
2.3 Ietjá diakrijtalasj merka		29
2.4 Juolggenávttå	¹	30
2.5 Paragråffamårkka	§	30
2.6 Procänntamårkka	% ja promillamårkka ‰	30
2.7 Ietjá merka bágoj sajen		31
2.8 Avtadakmerka		31
2.9 Ietjá merka		31
3. Bágo		33
3.1 Lådnabágo		33
Hiebadit bágojt		33
Avta- ja guovtestávvalis lådnabágo		34
Gástadim- ja máddonamáj sâjådibme		35
Ietjá gielaj gástadim- ja máddonamáj sâjådibme		35
3.2 Bájkkenamá		39

3.3 Báhkjouhkem	40
Guovddakonsonántaj juohkem	40
3.4 Storra jali unnes álggobokstáva	41
Storra álggobokstávva	41
Namájn	41
Unnes álggobokstávva	42
3.5 Lågo	44
Siffarin vaj báhkon?	44
Gå bokstávaj tjállá	45
Låhkojuohkem gå siffarij tjállá	45
Biejvvidibme	46
3.6 Sjoappkabágo	46
4. Oanádusá ja symbávla	48
4.1 Boarkkaoanádusá	48
4.2 Tjoahkkeoanádusá	49
4.3 Rijkajgasskasasj mihttoanádusá	49
4.4 Iniitiállaoanádusá	50
Oanádusá ma lågåduvvi bokstávas bokstávvej	50
Oanádusá ma báhkon lågåduvvi	51
4.5 Kásussájådibme iniitiállaoanádusájn	52
Gå häjttá konsonántajn	52
Gå häjttá vokálajn	53
4.6 Muhtem dábálasj oanádusá	53
Girjálásjuohta ja ietjá gáldo	59
Báhkolissta	61

Ávddábágo

Álgo

Tjáledijn la muhttijn dárbo tjállemnjuolgadusájs. Dan diehti l vuogas julevsáme tjállemnjuolgadusgirjátjav adnet giedaj ávdán. Ulmmen dájna girjátjijn la lájddit tjállev gáktu formálatattjat galggá hábbmit ietjas tjállagav, buojkulvissan goassa adnet stuorra bokstávav, gáktu adnet tjuorvasmerkav, gággu biedjat tsáhkkáv jali gáktu tjället oanádusájt. Dan baktu láhkkáj sjaddá álkkebun goappátjagá láhkát ja dádjadit man birra l sáhka tevstan.

Prosjevta birra

Udnásj julevsáme tjállemvuohke mierreduváj Nuorttarijkalasj sámekonferensas jagen 1983. Dalloj lij Sáme giellasiembreráde alemus aktisasj normerimorgádna sámezielaj hárráj. Uddni l Sáme Giellagálldo alemus normerimorgádna.

Julevsáme tjállemzielan la agev árrum dárbo tjállembagádusájs. Tjajtjan 2018 álgaduváj *Julevsáme tjállemnjuolgadusá* aktisasjprosjákta Svieriga ja Vuona Sámedikkij gaskan. Nuorttasáme *Riektačállinrávvagat*-girjásj, mij almoduváj 2016, sjattaj vuodon vuostasj julevsáme tjállemnjuolgadusgirjátjij.

Dá ájrrasa li oassálasstám barggojuohkusij; Svieriga bieles: Ann-Christin Skoglund, Barbro Lundholm, Sara Aira Fjällström ja Nils-Olof Sortelius. Ájrrasa Vuona bieles: Anders Kintel, Heidi Andersen, Siri Nystø Ráhka ja Svenn-Egil K. Duolljá. Heidi Andersen hiejtij bargos tjajtjan 2019. Kåre Tjihkkom oassálastij muhtem ájgev.

Julevsáme tjállemnjuolgadusgirjásj normeriduváj Sáme Giellagálldo julevsáme giellanammadusás, gálgádismáno 11. b. 2023.

Girjátja birra

Prosjäktajuogos lij tjállám muhtem moallánagájt guovte láhkáj (buojkulvissan musihkka/musijkka) ja bágojt æ-/ä-bokstávajn (buojkulvissan mærkka/märkka) sámmi báhkoraádon girjátjin, valla Giellagáldo ávdep giellajuogos anij dav ilá vájvven ja hiemssen láhkkáj, ja dan diehti girjásj guovte oassáj juogeduváj.

Girjásj *Julevsáme tjállemnjuolgadusá* la gájkajda gudi tjállí julevsámeigiellaj: oahppe, studenta, áhpadiddje, járggáldiddje, journalista, oahppamnävobuvttadiddje ja iehtjáda. Girjásj ij galga tjielggit mij la buorre giella, ij ga mij ij la buorre giella. Ájnnašamos la tjállit tevstav dan láhkáj vaj šjaddá álkke láhkát.

Jus áđástuhtedum versjávnná Tjállemnjuolgadusgirjátjis almoduvvá de gávnná dav dáanna: www.giella.org, www.samediggi.no ja www.sametinget.se.

Adnit dáv girjátjav diehtogirjen tjáledijn!

Javllamáno 2021, Julevsáme tjállemnjuolgadusá prosjäktajuogos:

Anders Kintel (Ájluokta), Ann-Christin Skoglund (Sáttojluokta, Uppsala),
Barbro Lundholm (Bieggaluokta, Bihtám), Nils-Olof Sortelius (Oalloluokta),
Sara Aira Fjällström (Jáhkámáhkke), Siri Nystø Ráhka (Ájluokta),
Svenn-Egil Knutsen Duolljá (Ájluokta).

1. Sieradim- ja tjállemmerka

1.1 Tjuokkes

Giehttomgárggádisá gietjen

Tjuoggáv biedjá gárggádisájt ráddjitit.

Ielli vádtsá álggon. Sån la bednagav lájddimin.

Giehttomgárggádisá gähtjáj biedjá tjuoggáv gå häjtta webba- jali e-påvsståadressajn.

Ienep diedoijt gávnna Giellagáldo webbabielen: <https://www.giella.org>.

jali

Giellagáldo webbabielen <https://www.giella.org> gávnna ienep diedoijt.

Ij galga tjuoggáv duoddit gárggádisá gähtjáj jus häjtta oanádusájn manna l juo tjuokkes.

Mána bessi tjiectjat roahtov, álggon viehkat j.n.v.

Muhtem oanádusájn

Tjuoggáv biedjá aj muhtem boarkka- ja tjoahkkeoanádusájda.

dij. (dijstahka)

kto.nr. (kontonummar)

Oanádusájt adnå degu tabellajn gå bågog e tjårga. Ietján tjållå ålles bågog.

Nåljåt låhkusin máhtta ienebuv oanádusáj birra låhkåt.

Badjetjållagin

Gå badjetjållagav tjållå, de ij tjuoggáv ane.

Månnåvuohta

”Månnå riegådiv tjaktjadålve biehtsevuome sinne goaden ...”

(Anta Pirak, Jåhtte såme viessom)

Kláhka ájgge

Gå tjállá kláhka ájgev, de biedjá tjuoggáv tijma, minuvta ja sekunda gasskaj.

Idet álggá skávllá kl. 8.30.

Sån tjuojgaj 2.08.03 (2 tijma, 8 minuvta ja 3 sekunda).

Gå tjállá járbbå tijmajt de ij dárbahta minuvtajt tjället.

kl. 9–15

kl. 9–16.30

Gå tjállá lågådissekundav, de ij ane tjuoggáv, ájnat tsähkkáv.

3.08,3 (gålmmå minuvta, gáktsta sekunda ja gålmmå lågådisá).

Vuorroláhko

Gå tjállá vuorrolågojt, de biedjá tjuoggáv vuorrolågo gähtjáj. Galggá gasska tjuoggá maññela.

Ássje l tjielggiduvvam 57. bielen.

Uddni l áđajakmáno 27. biejevve.

Ávllá välljiduváj 12. sebrulattjan.

Gå vuorrolågov tjállá romak siffarij, de dasi ij bieja tjuoggáv.

Gånågis Erik XIV lij Gustav Vasa bárnne.

Håkon IV Håkonsson lij Vuona gånågis 1217–1263.

1.2 Gålmmå tjuoggá

Gålmmå tjuoggá mierkkiji oasse bágos jali gárggádisás la guodeduvvam tevstas ja dajt tjuoggájt agev tjállá aktij. Jus boarkki bágov, de biedjá gålmmå tjuoggá maññemus bokstáva maññáj.

De lij de tjielgga fuo... gå sån ittjij boade.

Makkir ried...!

Bärg...!

Jus gárggádisáv boarkki de biedjá gaskav bágo ja tjuoggáj gasskaj, valla gárggádisá hiejtemtjuoggáv ij bieja gálmá tjuoggá mannjáj. Jus la ietjá sieradimmärkka de dav biedjá gálmá tjuoggá mannjáj.

Le galla Ánndaris, valla ...

Boadá gus, vaj ...?

Maná dássta, vánatja ...!

Gå báhko jali gárggádis la gálmá tjuoggá mannjela, de biedjá gaskav bágo jali gárggádisá ávddáj.

Sån sjuohkedij ... De tjuodtjánij ja vuolgij.

Jus gálmájn tjuoggájn mierkki citáhtas la juoga guodedum, de biedjá gálmamá tjuoggá ruohkkeparentesa sisi.

[...] Sámedigge galggá tjuovvot njuolgadusájt [...] ja edna lágajt ja biejadusájt.

Duodjeáhpaddje lågádaláj [...], ávddål gå vuosádušáv rabáj.

1.3 Tsiehkes

Tsiehkes giehpel láhkámav vaj tevstav buorebut dádjat.

Tsáhhkáv biedjá gággu l dárbbu láhkáma ja dádjadusá diehti. Danen ij gávnnu njuolgadus mij javllá goassa ja goassa ij tsáhhkáv galga adnet. Muhttijn la gis dárbbu adnet tsáhhkáv. Dán láhkusin li bagádušá ma tjielggiji goassa galggá ja goassa ij galga tsáhhkáv adnet, ja goassa máhtta válljit.

Oajvvegárggádisáj gaskan

Oajvvegárggádis la álles gárggádis. Dákkár gárggádis doajmmá aktu. Vuollelin li buojkulvisá gáktu tsáhhkáv adná gå oajvvegárggádisájt aktit.

Ielli bádij mánájnis juo javllamánon, ja iehtjáda gis háhttuin gitta guovvamánnuj vuorddet.

Mån lijkkuv tjuoigat, ja Máddjá lijkku viehkat.

Sij giehttun majt dáppe lidjin gullam, valla Ánndaris gullat ittij dasi jáhke.

Sån lij galla vissjal, mavas sujna ij lim goassak assto bargat.

Gå oajvvegárggádisá aktan doajmmi

Tsáhkáv biedjá gá guokta jali ienep oajvvegárggádisá aktan doajmmi.

Máhttu tevstav tjálij, Ielli dav lávllagin hiebadij.

Máhttu máles, Ielli bassá, ja Biehtár snivvi ávdđál gá vuolggep.

Muhtema lâhki, iehtjáda gis tjállí.

Oalggegárggádisá ávdån

Tsáhkáv máhtta biedjat oalggegárggádisá ávdđáj, valla ij la agev dárbbbo.

Oalggegárggádis la dakkir gárggádis mij la oajvvegárggádisás oassen.

Gájka ájn tjáhkkáhin fierván vuorddemin, vájku lij juo rássjodahtjam.

jali

Gájka ájn tjáhkkáhin fierván vuorddemin vájku lij juo rássjodahtjam.

Lej juo sjevnjudam, gá mij gergajma goadev tsieggimis.

jali

Lej juo sjevnjudam gá mij gergajma goadev tsieggimis.

Máddjá, gånna l duodjeåhpádu, la árrum oarjjan juo dijmátjis.

jali

Máddjá gånna l duodjeåhpádu la árrum oarjjan juo dijmátjis.

Gå álgat oalggegárggádisáv

Tsáhkáv dábalattjat biedjá gá oalggegárggádisáv álgat.

Ávdđál gá oaddáv, de agev oanegattjav lågáv.

Gå áhkko boaftá, de hárskojt bárråp.

Jus ep uddni máhtsa, de háhttup moadda bieje vuorddet.

Vájku lij vájbbam, de huoman jårkij.

Gárggádisoase sieradibme

Tsiehkes sierat gárggádisá apposisjávnnájt ja tjielggidusájt.

Inŋgá, ávdep jagij vuojtte, dán bále goalmádin sjattaj.

Máddjá, sán la oalle sluogas.

Muv nuoramus bárnne, Ijvvár, la dáktår.

Uddni l gasskavahkko, biehtsemáno 8. biejvve.

Akta ittjij boade, Ánná boadnjásj.

Álos, ienemusát sáme, doarjjun oajvvadásáv.

Sán la galla hávsskes ulmusj, Mádjá áđđá irgge.

Vuolge val muhtem gohtáj, buojkulvissan Ánndarisá gohtáj.

Apposisjávnnáj ja tjielggidusáj aktijvuodan

Apposisjávnnáj ja tjielggidusáj aktijvuodan máhttá parentesav biedjat tsáhkká sadjáj.

Álos (ienemusát sáme) doarjjun oajvvadásáv.

Konjunksjávnná sadjáj

Tsáhkkáv biedjá konjunksjávnná sadjáj riekknima bále.

Biehtár, Máriađđjá ja Vuollá bāhtin juo iektu.

Oaste lājbev, mielkev, vuostáv ja márfijt.

Sán goaroj gábmagijt, gálsogijt ja muottáv.

Gájtsa li guohtomin gietten, gámá guoran ja fierván.

Gá sierat aktijdum ásijt

Tsiehkes sierat aktijdum ásijt gá ij konjunksjávnnáv ane.

Per Persson, Soahkegahttun 17, 903 20 Ubmeje.

Oabme, ruosstum bijlla.

Madi stuoráp, dadi buorep.

Sámesiebre ávddáulmusj, ávdep skávlik Karin Pedersen.

Gáhttjom, tjuorvvom ja njuolggahállam

Áhkko, boade!

Jiekkur, man divras!

Máddjá, lagáda káffavuossav!

”Le imálasj”, Ánndaris ájádáláj, ”gá návti dahki.”

”Viellja l buossje”, Ielli javlaj.

Vuoj, vuoj, man buoragit gevaj!

Siffaraktijvuodan

Tsiehkes aneduvvá gá decimálajt tjállá. Ij la gasska decimállatsähkká mañjela.

4,3 m

19,2 s

Gá ij la dárbbó tsähkkás

Muhtem gárggádisájn ij la dárbbó tsähkkás.

Gárggádisáj gaskan majn la aktisasj gárggádisoasse:

Ielli vuostak manáj boargálin ja de vuolgij hájmmaj.

Juhán **ájgoj eksámav tjadádit** ja mán aj.

Máhttu **manáj** luksa ja Biehtár alás.

Áni gárggádisájn:

Sán vuolgij gá mán báhtiv.

Sáj árvvedijga bussa lij juo mannam stádaj.

Guovte konjunksjávna gaskan:

Ledjin vuolggám, **mavas gá** biekkastij, de máhttsin.

Tjáppa giessebiejvve lij **dalloj gá** vieljasj riegádij.

Gatjálvismerka ja tjuorvasmerka maņņela:

”Manen la ednam járbbát?” gatját mánná.

”Gehtja dajt tjáppa lippajt!” tjuorvvij áhkko.

Biejvvidime aktijvuodan:

Jáhkámáhkken javllamáno 3. biejve 1995

Jáhkámáhkken 2020-03-15

Ájluovtan 12.03.2020

Jiellvárre 24/6 2020

Muhttijn adná parentesav ja tsáhkáv sámmi bále:

Iehkedis gá vuoddjáp (dij. kl. 19.00), de gájka vierttiji árrot gárggasin.

1.4 Bielletjuokkes

Gárggádisáj gaskan

Bielletjuoggáv máhtta muhttijn adnet gárggádisáj gaskan gánná ij la luondulasj sieradit tjuoggájn.

Biehtar ij boade tjáhkanibmáj; sán la skibás.

Mán báhtiv maņņet (mujsta bijlla ganudij); tjáhkanimev lidjin danjas diehti álgadam.

Bielletjuoggá sajen máhtta adnet juogu de tjuoggáv, tsáhkáv jali ájádussátsov.

Bielletjuoggá maņņela báhko álggá agev unnes bokstávajn, jus ij la namma.

Nammadime bále

Bielletjuoggáv adná sieradittjat diedojt ietjá kategoridjajs jali juohkusijs.

Sij välljiduvvin: Birgit Eriksson, 25 jage, ávddáulmusj; Pekka Lahtinen, 36 jage, tjálle; Olle Andersson, 59 jage, ábjjár.

Gá lågojt la nammadime majn li tsáhká, de biedjá bielletjuoggáv lågoj gasskaj.

2,9; 3,2; 4,7; 7,3; 8,9 ja 10,3

Báhkogirjijn

Báhkogirjijn bielletjuoggájn sierat bágojt majn li sierra mierkkidusá.

giella ll l sprák; röst; snara

alemus ss s högst; västligast

járggálit vända; översätta

1.5 Gatjálvismärkka

Njuolggagatjálvisá maŋŋela

Gatjálvismerkav biedjá njuolggagatjálvisá gähtjáj. Ij la ga gasska gatjálvismerka ja citáhttamerka gaskan.

Vuojná gus Risstinav?

”Goassa sán boahotá?” Ánni gatjádij, ”mán sidáv sujna dalága ságastit.”

Jus gárggádisán li moadda gatjálvisá, de biedjá gatjálvismerkav gárggádisá gähtjáj.

Gávnni gus girjev vaj le gus lámppum?

Vuollá gus dav javlaj vaj Lássi gus?

Vuolga gus uddni vaj vuordá gus ihttájij?

Huomahus: Gå ij la njuolggagatjálvis, de gatjálvismerkav ij bieja.

Ánni gatjádij goassa dat boahotá.

Retorikalasj gatjálvisán

Dakkár gatjálvisasj masi ij vuorde vásstádusáv, máhtta gatjálvismerkav jali tjuorvasmerkav biedjat.

Le gus dán állu mieladuvvam?

Le gus vuojnnám värábuv!

letjá merkaj aktijvuodan

Gå gatjálvismärkka gullu citáhhtaj, de dav biedjá citáhhtamerkaj sissnelij.

Mánná gatjádij: "Le gus duv namma Ánni?"

Gå gatjálvismärkka ij gullu citáhhtaj, de dav biedjá citáhhtamerkaj álggolij.

Le gus gullam presidentav javllamin "Mij vierttip vuorodit ássjev"?

Tjállá gatjálvismerkav parentesa sissnelij gå gullu duoddidussaj.

Mån loaddnujiv dunji bijlav (mujtá gus?), manna lij tánnka dievva bensijnas.

Tjállá gatjálvismerkav parentesa álggolij gå gullu álles gárggádissaj.

Miejnni gus ajtu dav (gehtja majt girjjáj tjállli)?

1.6 Tjuorvasmärkka

Tjuorvvoma, gáhttjoma ja sávadusá manjela

Tjuorvasmerkav biedjá tjuorvvoma, gáhttjoma ja sávadusá gáhtjáj.

Báditja má juo idet! Lev vuorddám duv náv málggadav.

Ij la gasska tjuorvasmerka ja citáhhtamerka gaskan.

"Hivás! Tjálesta!" tjuorvvij Ánni.

Gå li moadda tjuorvvoma jali gáhttjoma, de biedjá avtav tjuorvasmerkav.

Sjávunihtit tjáhkkihtit dalága!

Jus gáhttjomijt sihtá dáttodit, de tjuorvasmerkav biedjá goappátjjida.

Árrut jasskada! Tjáhkkihtit dalága!

Gå tjuorvvoma manjel tjuovvu nubbe oajvvegárggádis mij ij la tjuorvvom, de máhttá válljit jus tjuorvasmerkav biedjá jali ij.

Boade dal, iv asta vuorddet.

Boade dal! Iv asta vuorddet.

Tjuorvasmerkav tjállá parentesa sissnelij gå gullu duoddidussaj.

Dån vierti gárggat bárggemáno ávddål (mujte dav!), ale nuolástalá.

Retorijkalasj gatjálvisán

Retorijkalasj gatjálvissaj máhtta biedjat tjuorvasmerkav gatjálvismerka sadjáj.

Le gus mieladibme!

Buorástahttembágo brevan

Buorástahttembágo maŋŋela, buojkulvissan brevan, álu biedjá tjuorvasmerkav, valla ij dárba.

Gieres ieddne!

Iehttselis Inŋgá

1.7 Gerdaktjuokkes

Citáhta ávddála

Citáhta ja moalgedime ávddála biedjá gerdaktjuoggáv. Gerdaktjuoggá maŋŋela galggá gasska.

Sån javlaj vájmostis: ”Jáhkáv.”

Ielli gatjádij: ”Le gus láttaga láddam?”

Le tjáleduvvam: ”Dujna i galga árrot ietjá Jubmel gá mán.”

Mán ájádáláv: ”Galla dáhkki vuolget.”

Pirak tjállá girjenis návti: ”Ja galggá árrum náv harmmat tjoaskes, ahte vielggadin sjutjoj dägágetjijt riehpena bajelt.”

Huomahus: Gerdaktjuoggáv ij bieja gá citáhtta ij la álles gárggádis.

Pirak tjállá bieggaskuolle birra ”boahotá almatja vuostti, de viehkalit bádan doarrás”.

Huomahus: Gá duoddi citáhtav gárggádisájn mij ij la citáhttamerkaj sinna, de ij bieja gerdaktjuoggáv dan maŋŋáj.

”Iv”, sån vásstedij, ”iv mán jáhke dási.”

Oanádusáj aktijvuodan

Gerdaktjuoggáv adná gá biedjá kásusgietjiit oanádusájda.

NSR:aj

IKEA:n

Nammadime ja tjielggidusá ávddål

Gerdaktjuoggáv adná nammadimijn, tjielggidusájn, buojkulvisájn ja tjoahkkájgessusijn.

De mij huomahijma: álmáj la bieljedibme.

Sáj dagájga degu iemeláhkáj: bádijga ilá manjet.

Sán båráj dav mav iemeláhkáj båráj: guolev.

Máhttá adnet dájst bájnojt: ruoppsadav, visskadav ja tjáhppadav.

Ietjá aktijvuodajn

Gerdaktjuoggáv adná oanádussan muhtem siffarmoallánagájn.

Dát mierkkimvuohke aneduvvá Svierigin 1:50 000 (kárttaskálla).

Dát mierkkimvuohke aneduvvá Vuonan 1 : 50 000 (kárttaskálla).

Matematijkan $15 : 3 = 5$

Ábmudaknummar 4:18 (dát mierkkimvuohke aneduvvá Svierigin. Vuona mierkkimvuohke gehtja 1.11).

Joh 1:28 (Johannesa evangelium, 1. kapihtal, 28. värssa).

1.8 Citáhttamerka

Citáhttamerkaj hábme rievddá juohkka gielan: sáme gielan dajt tjállá sámmiláhkáj gá svieriga- ja vuonadárogielan, návti: ”báhko” jali «báhko» jali »báhko«.

Citáhtajn

Citáhttamerkav biedjá gá galggá vuosedit gánná citáhtta álggá ja náhká.

”Mán iv jegada” bárnne javlaj.

Sán gáhtjudij muv ”gieres ráddnan”.

Vájku anij bargov ”dåssjedibmen ja vájvven”, de bargaj sán gájt vissjalit.

Jus citáhta sinna l citáhtta, girjjenamma jali dakkár ietjá, de galggá adnet apostrávfájt.

”Le gus vuojnám Amanda Kernella filmav ’Sameblod’ mij áttjak vuoseduváj Julevun”, gatjádij ráddna.

Namájn

Gá tevstan la girje, lávllaga, gávva ja lága namma, jali ietjá (guhka) namma, de dav tjállá citáhttamerkaj sinna jali vinjokbokstávaj sieradittjat namáv tevstas.

Árran julevsáme guovdátja ájggetjála ”Bårjås 2020” la fálon girjjeoassásin.

jali

Árran julevsáme guovdátja ájggetjála *Bårjås 2020* la fálon girjjeoassásin.

Ráddidusá webbabielen la ”Láhka biehtsemáno 12. b. 1987 nr. 56:

Sámedikke ja ietjá sáme rievtesvuodaj birra (sámeláhka)”.

jali

Ráddidusá webbabielen la *Láhka biehtsemáno 12. b. 1987 nr. 56:*

Sámedikke ja ietjá sáme rievtesvuodaj birra (sámeláhka).

Citáhttamerkaj sisi tjállá aj ulmutja nabdasnamáv.

Peter ”Foppa” Forsberg

Egil ”Drillo” Olsen

Ietjá aktijvuodajn

Gå sihtá dättodit muhtem bágov, de máhttá dav mierkkit citáhttamerkajn.

Sån suoládjij ”val” tjuohtetuvsán krávná.

Pizza l ”oalle” biebbmo!

1.9 Tjanássáhtso

Tjanássáhtso l oanep ájadussáhtos. Tjanássátsov biedjá gå vuostasj oasen la buojkulvissan namma, nummar, bokstávva, oanedibme, amásgiela báhko, mårkka jali ietjá giellaábnas.

Risstín-lávve, Haŋŋá-lávla, 1950-láhko, C-vitamijnna,

e-pávvsstá, A4-stuorrudahka, em-oanedibme,

AN-biejvve, super-tjábbe, §-mårkka.

Muhttijn tjanássátsov adná ja-bágo sadjáj. Gaskav ij ane dán aktijvuodan.

julevsáme-dáro báhkogirjje

Svieriga-Vuona rádje

Gå aktit bágojt majn la aktisasj oasse, de adná tjanássátsov dan oase sajen.

tjållem- ja lårhkåmmáhttudahka

mánáj- ja nuorajskåvllå

sáme-, suoma- ja dárogiella

valástallamålmmå ja -nissuna

Ulmusjnamán ja berajnammadusán

Tjålå namáv nammaguodde milta, muhtema tjålå tjanássátsov ja muhtema e tjåle.

Måhttu-Ábmut jali Måhttu Ábmut

Ielli-Måriddjá-Siggå jali Ielli Måriddjá Siggå

Ámmå Sjnjålltjo-Guovek jali Ámmå Sjnjålltjo Guovek

Gå namma l tjanáduvvam ávdep buolvvaj, fuolkkáj jali ietjá ulmutjij, de ij la tjanássáhtso.

Sikká Ánndaris

Biehtára Rávnna

Gå namma l tjanádum bájkáj, de adná tjanássátsov.

Luspe-Sunná

Luovta-Jávva

Ulmusjnamá ja berajnammadusá gasskaj biedjá tjanássátsov.

Jávva-áddjá

Buohtta-goasske

Huomahus: Mujte muhtem namáj aktijvuodan la tjanássáhtso ájnna mij vuoset gasskavuodav namá ja berajnammadusá gáktuj.

Ielli-siessá (Siesá namma l Ielli.)

Ielli siessá (Siessala namma l Ielli.)

Buohtta-Ánni-áhkko (Áhko namma l Buohtta-Ánni.)

Buohtta-Ánni áhkko (Áhko namáv ep diede, valla suv áhkkov la Buohtta-Ánni.)

Buohtá Ánni-áhkko (Áhko namma l Ánni, ja sán la Buohtá áhkko.)

1.10 Ájádussáhtso

Ájádussáhtso l guhkep tjanássáhtso.

Diededime bále

Ájádussátsov biedjá gá giehttu guhkkudagáj, ájgij, vijddudagáj birra ja náv vil. Ij la gasska ájádussátso goappák bielen.

Jáhkámáhkke–Jiellevárre 90 km

9.00–14.15

mánnodahka–bierjedahka

25. b.–100. b.

80–90 krávná

rahppot 9–13

Návti tjállá ájádussátso dagi:

Jáhkámáhke ja Jielleváre gaskan la 90 kilomehtera.

Girjjevuorkká l rahppot mánnodagás bierjjedahkaj.

Ássje l tjelggiduvvam 25. bieles 100. balláj.

Rahppot avtses aktaj.

Gá ájádussáhtso l guovte vuodolágo gaskan de tjállá vuodolágojt állásit.

1995–1997 (ij de *1995–7)

200–300 ulmutja

Tjále 200–300 ulmutja, ale tjále návti: 2–300 ulmutja.

Duoddima bále

Ájádussátsujn máhtta sieradit duodde moalgedimijt, tjelggidusájt, várrodusájt, tjoahkkájbidjamijt ja dakkárijt. Galggá gasska ájádussátso goappák bielen. Ale bieja tjuoggáv duoddima maŋneballáj, juska luluj degu gárggádis.

Mij ep máhte – jur dálla – ienebuv barggat.

Mán boadáv – mujte val dav – dakkavide gá gergav.

Sán tjelggij midjij – vaj galgajma dádjadit – dav bágov mav anij lágádallamin.

Biehtar báلكkán oattjoj 21 000 – guoktalákaktatuvván – krávná ja mávsij 5 003 – vihttatuvvángálmma – krávná várron.

Sán áhpadij midjij – mujttebihtit gus? – ulmusjdábijit.

Ájádussátsov biedjá bágo jali bágoj sadjáj majt ij ájgo tjállet. Ájádussátso ávddálin galggá gasska.

Gal dat lij degu –.

Citáhttamerkaj sajen

Citáhttamerkaj sajen máhtta adnet ájádussátsov. Juohkka ádå moalgedibme l ádå linnjan. Gasska l ájádussátso ja tevsta gaskan.

- Majt dal dagá? gatjádij Ánná. Vanás la juo mannamin.
- Iv gájt nuorráj tjielli, vásstedij Buohtta.

Hadde

Ájádussátsov adná 0 (nállå) sajen. Ájádussátso ávddålin ja mañnelin ij la gasska.

99:– jali 99,–

–:50 jali –,50

Valuvttatjerdav tjállå jus la dárbbbo.

67,– €

Valástallambåhtusin

Ájádussátso goappák bielen ij la gasska.

Tjiek tjama boados sjattaj Våhtjer–Julevu: 2–1.

Måsske vuojtij 5–0 Vuodnabadá badjel.

1.11 Vinjoksáhtso

Vinjoksáhtso subtsas alternatijvaj birra ja merkaj 'jali/vaj'.

mánå/nuorra (mánå jali nuora)

Tevstan la álu buorep tjållet bågov juogu de *jali jali vaj*, ienni gå vinjoksátsov tjållet.

Huomahus: Vinjoksáhtso ij merkaha 'ja' bågov.

Jus alternatijvan (jali divna alternatijvajn) la dåssjå akta báhko, de ij bieja gaskav vinjoksátso goappák bálláj.

bussa/bijlla/muohtavuoján

válldum/vállduk

vuonadáro-/svierigadáro-/suomagiellaj

ja/jali

Jus alternatijvan li guokta bágo jali ienep, de biedjá gaskav vinjoksátso goappák bálláj.

rája ruoptus / vuorkki

boadáv / iv boade

Poesidjan ja lávlarájdon

Vinjoksátsov máhtta adnet tevstan vuosedittjat ádá värssarájdov lávllagin jali poesidjan. Galggá gasska goappák bielen.

Hávsske le ednam / hávsske Härrá almme / jasska sielo vájaldi

Gusátjam duv gijtáv mán / njálga mielkev vattá dán

Oanedime aktijvuodan

20 km/t jali 20 km/h (20 kilomehtera tijman)

12 m/s (12 mehtera sekundan)

Jahkelågo

2014/15 skávllåjahke

2020/2021

Tsuovkkasáhtso

Gå ij la máhttelis tjället tsuovkkalågojt dábálasj láhkáj, de máhtta dan sajen adnet vinjoksátsov.

$\frac{1}{3}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{7}{8}$ (dábálasj láhkáj)

1/3, 3/4, 7/8

letjá aktijvuodajn

Åbmudaknummar 260/18 (dát mierkkimvuohke aneduvvá Vuonan. Svieriga mierkkimvuohke gehtja 1.7).

c/o (ieŋgsgielas *care of*, adræssavuosedibme: báddåsasj årrom nágina lunna).

1.12 Parentesa

(...) [...] {...} <...>

Gávnnuji nieljelágásj parentesa: gávvparentessa (...), ruohkkeparentessa [...], bárroparentessa {...} ja tjiehkparentessa <...>.

Ij la gasska parentesa ja bágo gaskan (parentesa sinna).

Mån boadáv (mujte val dav), dakkavide gå gergav.

Gávvparentessa (...)

Täkstaosev, mij la duoddidus, tjieggidus, oajvvadus jali tjälle kommentárra, biedjá parentesa sisi.

Láhka mierreduváj jagen 1929 (gålmmå ájrrasa jienastin vuosstáj).

Gå sierra gárggádis la parentesa sinna, de tjállá dav álles gárggádissan aktan tjuoggáj, gatjálvismerkajn jali tjuorvasmerkajn.

"Ellus Sápmi!" tjuorvvun dalloj. (Demonstránta tjuorvvun dav Áltán.)

Gå ij la sierra gárggádis parentesa sinna, de biedjá tjuoggáv, gatjálvismerkav ja tjuorvasmerkav parentesa álggolij.

Ássje lij tjieggas (ulmutja dav diehtin).

Le gus vuojnnám man jáhtelit Máriddjá viehká (guhti gámabelijn viehká)?

Adná unnes álggobokstávav parentesa sinna, valla stuorra álggobokstávav gå vuostasj báhko l namma jali ietjá báhko mij rávkká stuorra bokstávav.

Jus gatjálvismärkka ja tjuorvasmärkka gullu parentesa sisadnuj, de galggá parentesa sisi.

Ássje lij juo mierreduvvam (diehtin gus ulmutja dav?).

Mån oadtjuv stuorra guolev (16-kilogav!).

Dåppe giehka vuojnnoj (guovsak?).

Parentesa li muhttijn tsähkká sajen, valla ij galga goappátjav sämmi bále adnet.

Mihkkel (gen gástadimnamma l Mikael) la Bårjjásis.

Mihkkel, gen gástadimnamma l Mikael, la Bårjjásis.

Báhtiv (vájku iv lulu sihtam) tjáhkanibmáj.

Báhtiv, vájku iv lulu sihtam, tjáhkanibmáj.

Ruohkkeparentessa [...]

Ruohkkeparentesav adná gá gádot ásiht citáhtajs. Jus gádot bágov, de dav mierkki gálmájn tjuoggájn ruohkkeparentesa sinna.

”Jávsádin [...] de tjadnin bednagav ja mannin oasesittjat [...].”

Jus gárggádisáv gádot, de máhtta mierkkit gálmájn ájádussátsujn.

”Daljo skávlán hähttuja ietja dállit gábmagijt [— —] ejma oatto viehkev.”

Citáhtan tjállá ietjas duoddidusáv ruohkkeparentesa sisi sieradittjat dav ieme tevstas.

Bijllavuoddje tjielggi dán láhkáj: ”Ledjiv jur vuoddjám gá nubbe bijlla (ruoppsis Volvo) bádij [gåro bieles]”.

”Diededav didjij (gudi lihpit säbrram barggojuohkusij [gåhttijit bievdegirjev]), mij sjáhtjalip ássjev boahte tjáhkanibmáj.”

Ibbá javlaj: ”Duodjára [Divtasvuona bájkálasj duodjesiebren] li álgadam ádá prosjevtav.”

”Dajt girrijt la J[oanne] K[athleen] Rowling tjállám.”

Jus citáhtan la tjällemvihke jali ietjá boastovuoha, de mierkki [sic], [sic!] jali [!], mij mierkki gáldo táksta l duollik.

”Dåppe máhtta vájaldit luonnddon [sic] ja sarijt tjoagget.”

”Lávvodahka l vahko gávtsát [!] biejuve.”

Ruohkkeparentesav adná gá tjielggi bágo jiednadimev, buojkulvis báhkogirjiin.

bird [b3:d] ládde

Bárroparentessa {...}

Bárroparentesav adná matematijka aktijvuodan.

$A = \{a, b, c\}$ $B = \{a, b, c, d\}$ $C = \{b, c, d\}$

Tjiekparentessa <...>

Tjiekparentesav adná HTML/XHTML-kávddidijn ja muhtem matematijka aktijvuodan, gehtja aj kap. 2.9.

2. Ietjá merka

2.1 Apostrávffá

Apostrávffá hábme rievddá gielaj njuolgadásáj milta: julevsámeigiellaj tjállá dav sámmi láhkáj gá dárogielan, návti: 'báhko', valla ieñngisigiellaj tjállá návti: 'word'. Apostrávffáj gasskaj tjállá buojkulvissan bágo jali gárggádisá tjielggidusáv.

guelie 'guolle'

Aehtjie gäetesne 'Áhttje l goaden.'

Báhko *demokratiddja*, 'álmukstivrra', boahá grehkagielas.

2.2 Accänntamerka

Gávnnuji guokta accänntamerka; vinjok- ja sijnaktjeaccännta.

Vinjokaccännta l oahpes julevsámeigielan (-á- guhka vokállajiednadibme) mij sierat *a-* ja *á-*bokstávajt. Muhtem amásgiellanamájn la vinjokaccännta.

áhkko, *áddjá*, *mánna*

Émile, *René*, *Linné*

Sijnaktjeaccentav adná amás bágojn ja namájn.

Genève, *Berlème*

2.3 Ietjá diakrijtalasj merka

Dála vuojnná muhtem diakrijtalasj merkajt aktan buojkulvisáj.

¨ <i>Trebma</i>	<i>Bienjedaelie</i>
˘ <i>Makrávnná</i>	<i>Rīga</i>
ˇ <i>Gájbbe</i>	<i>šaddu</i>
˜ <i>Bárrosáhtso</i>	<i>señor</i>
- <i>Tjadásáhtsom</i>	<i>riđđu</i>

2.4 Juolggenávtta 1

Juolggenávtta l unnes bajedum siffar mij tsuojggi juosik tevstan. Jus juolggenávtta guosská ájnegas báhkuj, de biedjá dav bágo gáhtjáj. Jus juolggenávtta guosská álles gárggádissaj, de biedjá dav sieradimmerka maŋŋelij.

Iektu dagáj sieldes guoldov¹ ja mij goalojma.

Muohtabágo li tjielggiduvvam Yngve Ryda girjen.²

Muhttijn juolggenávtta sadjáj máhtta násteve adnet *.

2.5 Paragráffamärkka §

Paragráffamerkav adná lágajn, márrádusájn, bievddegirjijn ja njuolgadustjállagijn. Dav tjállá 15. § jali § 15, valla dav agev láhká 'lágenganvidát paragráffa'. Agev la gasska paragráffamerka ja siffara gaskan. Paragráffamerkav adná val siffarij aktijvuodan. Ietján tjállá bágov *paragráffa*.

5. § jali § 5

vidát paragráffa

2.6 Procänntamärkka % ja promillamärkka ‰

Procänntamerkav ja promillamerkav adná siffarij aktijvuodan. Siffara ja merka gasskaj biedjá gaskav.

25 %, 100 %, 3 ‰

Tevstan máhtta aj tjället procännta- ja promillamerkaj báhkön.

Galla procenta mávsá värrön?

Oahppijs gietjavlâkvihtta procenta áhtsin allaskâvlâj.

Aktselâhke procenta gulldaliddjijs vásstedin gatjádallamav.

Bijlavuoddjen lij gâlmma promilla alkohâvlâs varán.

Huomahus: Ale tjále %-mierre jalik ‰-mierre, ájnat tjále báhkön *procänntamierre, promillamierre*.

2.7 Ietjá merka bágoj sajen

Et-märkka, &, merkaj *ja*. Merka ávddálij ja mañnelij biedjá gaskav.

Johansson & Nilsen

Sejbak-a, @, ávddálin ja mañnelin ij la gasska.

info@giellagaldu.com

Valuvttamerka: \$ (dollar), £ (budde), € (euro). Dáj merkaj ávddálin la gasska.

Hadde lij 500 €.

Girjje mávsij 25 £.

Registardimmärkka, ®. Merka mañnelij biedjá gaskav.

® Keviselie

Copyright-märkka, ©. Merka mañnelij biedjá gaskav.

© Anna Annasdotter

Bajedum merkav náv gá TM, (trademark) tjállá gaska dagi.

Vielggis gierggeTM

2.8 Avtadakmerka

Gráda-, juolge-, ja tåmmbåmerkaj ávddálin ij la gasska.

25° (gráda), 3' (juolge), 4" (tåmbå).

2.9 Ietjá merka

Ij la gasska gá adná dájtt merkajt.

\ sijnaktjesáhtso aneduvvá i.s. matematijkan ja dáhtáteknologidjan: D:\openoffice\install.exe.

*** nástev adná muhttijn juolggenávttån ja aj gá bágo jali báhkoráido li boasstot tjáleduvvam: *vuolkim skávlláj. Násste aneduvvá aj boallon telefåvnnån.**

_vuollesátsov adná i.s. dáhtáaktijvuodan fijllanamman: Read_me.txt. Adná dav aj ietjá aktijvuodajn.

|sárggissátsov adná i.s. matematikjan ja dáhtáaktijvuodan: $|ab| = |a||b|$ ja muhttijn báhkogirjiin: $kobr|a - or jali lod|rätt$.

nummarmärkka merkaj 'nummarav' jali amás variabelav. Muhttijn gáhttju dav *nieljetjiegagin*, i.s. telefávnán. Dáhtáaktijvuodan gáhttju dav *hashtag*:an ja prográmmieringielan ja sociálasj mediajn mierkkijit tjávdabágojt ja kategoridjajt: *#ádábarggo*.

Riekknimtjerdaj ávddálij ja mañnelij biedjá gaskav.

$$12 + 13 = 25 \qquad 3 - 2 = 1 \quad 2 \times 3 = 6 \quad 22 : 2 = 11$$

Dáj merkaj ávddálij ja mañnelij biedjá aj gaskav: < (unnep gá) ja > (stuoráp gá).

$$35 < 47$$

$$13 > 6$$

Huomahus: Ij la gasska + ja – merkaj mañnelin gá l sáhka minusis ja plussas vissa lågoj gáktuj (positijva jali negatijva lågo).

$$+5, +5 \%$$

$$\text{Boados lij } \pm 0$$

Temperatuvra hárráj biedjá + merkav lågo ávddálij gá l bivval, ja – merkav gá l tjoaskes.

$$+25^\circ \text{ C}$$

$$-25^\circ \text{ C}$$

3. Bágo

3.1 Lådnabágo

Bágo ma li ietjá gielajs bohtám li oabmásap lådnabágo (*mielkke* ja *girkko*), áđásap lådnabágo (*bijlla* ja *datávrrá*) jali áđáájggásasj bágo (*twitter* ja *snapchat*).

Hiebadit bágojt

Oajvvenjuolgadus la: gähhtjala dahkat jali gávnnat bágov mij bohtá julevsáme gielas, valla jus ij la máhttelis de hähttu loaddnut ietjá gielajs. Gá lådnabágo li hiebaduvvam ja oadtju gálmma jali ienep stávvala de vuostasj oasse bissu dat gielas gásstá báhko loaddnuduvvá ja sájádimoasse sámájduhteduvvá. Lågá ienebuv báhkojuohkema birra oasen 3.3. Lådnabáhkobuojkulvisá:

Svierigadáro	gly-kol	julevsáme	gly- kávl-lå
Svierigadáro	ka-non	julevsáme	ka- nåvn-nå
	1 2		1 2 3 stávvala
Svierigadáro	po-li-tik	julevsáme	po-li- tijk-ka
	1 2 3		1 2 3 4 stávvala
		lådnaoasse	julevsáme sájádimoasse

Ietjá buojkulvisá:

biologiddja, epidemiddja, geografiddja, komediddja, symfoniddja, akvarälla, amperra, diagrámma, kanállá, kapihtal, registrar, turissta, analijssa, elatijvva, instituvtta, katalåvggá, margarijnna, synonijmma, universitájttá.

Muhtem alternatijva gávnnuji muhttijn gá hiebadit galggá, buojkulvissan *registrera*, mij tjuovvu registrar-bágov vaj gájkka bágo oadtju sámmi hiebadimhámev: **registar**, **registardit** ja **registardibme**.

Avta- ja guovtestávvalis ládnabágo

Avta- ja guovtestávvalis ládnabáhko mij hiebaduvvá julevsábmáj guovtestávvalis báhkon, hiebaduvvá náv guhkás gá máhttelis julevsáme giellaáhpa ja hállamvuoge milta.

bijl-la, háht-ta, pän-na, álm-ma, gás-sa, eh-ka, bávkk-kå, er-ra

Gå bágo hiejtti -ium, -eum jali ietjá diftånnga ávddálin hiejttemkonsonánta, de adná dav bielisjstávvalin.

aluminium, antependium, evangelium, privilegium; ja akvarium, gymnasium, imperium, presidium, stipendium, symposium, terrarium.

Dákkár bágojt hiebat dán milta:

akvarium > akvárra,

aluminium > alumijnna,

antependium > antepännda,

gymnasium > gymnássa,

imperium > imperra,

privilegium > privilägga,

stipendium > stipännda,

symposium > sympávsså,

terrarium > terrárra.

Jus vällji dájt bágojt járbån tjället de sâjåduvvi bielisjstávvalis -a- máddaga milta: *evangeliumaj* (avtaláhko illatijvva). Tjälle oadtju iesj välljit jus sihtá bágojt járbån jali hiebadum hámiijn tjället. Valla sâmmi tevstan ij galga tjällemhámiijt segadit.

Jus bágon la -ia- hiejttem, de báhko ij hiebaduvvá. Bágo sâjåduvvi bielisjstávvalis -a- máddagin. Ij dát gullu rijkajda gá gávnnuji sierra njuolgadusá dajda.

media, mafia, maffia, malaria.

Gástadim- ja máddonamáj sájjádibme

Gástadim- ja máddonamáv tjállá nammaguodde milta.

Muv lávij namá li Klara, Ingeborg ja Veronika valla Biehtár, Máddjá ja Risstin li muv oarbbena.

Gá namáv sájját de biedjá kásusgietjiit iemeláhkáj.

Mán vuojniv Astridav ja Runev dievá nanna. Guoljoga ja Duoljá máttos libá.

Jus sihtá namáv tjáledum sáme tjállemvuohkáj, buojkulvissan ietjas viddnodiehtokárttáj, de máhttá tjállat almulasj namáv vuostak, ja de namáv sáme tjállemvuohkáj, buojkulvissan, Peter Lánta (Biehtár Lánnta).

Jus ulmutjin la namma dálásj mierredum julevsáme stávimijn de dav tjuovvu.

Riemme ja Skálltje barggaba aktan. Ámmá ja Mária libá lávitja.

Ietjá gielaj gástadim- ja máddonamáj sájjádibme

Hiejttemvokála *-a-* ja *-i-* bokstávaj e rievda gá gástadimnamájt sájját.

	Avtaláhko	Moatteláhko	Avtaláhko	Moatteláhko
nom.	Ola	Ola	Kari	Kari
gen.	Ola	Olaj	Kari	Karij
ack.	Olav	Olajt	Kariv	Karijt
ill.	Olaj	Olajda	Karij	Karijda
ine.	Olan	Olajn	Karin	Karijn
ela.	Olas	Olajs	Karis	Karijs
kom.	Olajn	Olaj	Karijn	Karij
ess.	Olan		Karin	

Andrea, Alexandra, Clara, Emilia, Fia, Göta, Helena, Klara, Kristina, Lina, Magdalena, Maria, Moa, Pia, Sissela, Teresia, Heidi, Kati, Naemi, Naomi, Siri, Toini.

Hiejttemvokála *-e-* ja *-o-* bokstávaj e rievda gá gástadimnamájt sáját. Ij de segadit ieme julevsáme *e-* ja *o-* máddagijda.

	Avtaláhko	Moatteláhko	Avtaláhko	Moatteláhko
nom.	Tove	Tove	Hugo	Hugo
gen.	Tove	Tovej	Hugo	Hugoj
ack.	Tovev	Tovejt	Hugov	Hugojt
ill.	Tovej	Tovejda	Hugoj	Hugojda
ine.	Toven	Tovejn	Hugon	Hugojn
ela.	Toves	Tovejs	Hugos	Hugojs
kom.	Tovej	Tovej	Hugojn	Hugoj
ess.	Toven		Hugon	

Ebbe, Göte, Inge, Irene, Love, Marlene, Ove, Rune, Terese, Ville, Yngve.
Aino, Bruno, Leo, Mareno, Marko, Otto, Tyko, Uno, Vaino, Wiggo.

Gá gástadim- jali máddonamma häjttá vokálajn mij ij sáme alfabehtan gávnnu de vokálla bissu gá gástadimnamájt sáját.

	Avtaláhko	Moatteláhko	Avtaláhko	Moatteláhko
nom.	Henny	Henny	André	André
gen.	Henny	Hennyj	André	Andréj
ack.	Hennyv	Hennyjt	Andrév	Andréjt
ill.	Hennyj	Hennyjda	Andréj	Andréjda
ine.	Hennyn	Hennyjn	Andrén	Andréjn
ela.	Hennys	Hennyjs	Andrés	Andréjs
kom.	Hennyjn	Hennyj	Andréjn	Andréj
ess.	Hennyn		Andrén	

Conny, Dagny, Emmy, Evy, Fanny, Harry, Helny, Henry, Jenny, Lilly,
Peggy, Penny, Ronny, Tony, Torgny.
Linné, René.

Avtastávvalis gástadimnamájt sájat bielisjstávvalis *-a*-máddaga milta.

	Avtaláhko	Moatteláhko	Avtaláhko	Moatteláhko
nom.	Per	Pera	Liv	Liva
gen.	Pera	Peraj	Liva	Livaj
ack.	Perav	Perajt	Livav	Livajt
ill.	Peraj	Perajda	Livaj	Livajda
ine.	Peran	Perajn	Livan	Livajn
ela.	Peras	Perajs	Livas	Livajs
kom.	Perajn	Peraj	Livajn	Livaj
ess.	Peran		Livan	

Alf, Bengt, Bert, Bo, Dick, Gerd, Gun, Jan, Jens, Kent, Kim, Knut, Kurt,
Mats, Maud, Max, Paul, Pål, Rolf, Roy, Rut, Sam, Set, Siv, Sten, Stig, Tor.

Huomahus: *Maud, Paul* ja *Roy* riekkniduvvi avtastávvalis báhkcon.

Dájt gástadim- ja máddonamájt sájat bielisjstávvalis *-a*-máddaga milta.

	Avtaláhko	Moatteláhko	Avtaláhko	Moatteláhko
nom.	Virtanen	Virtanena	Sylvester	Sylvestera
gen.	Virtanena	Virtanenaj	Sylvestera	Sylvesteraj
ack.	Virtanenav	Virtanenajt	Sylvesterav	Sylvesterajt
ill.	Virtanenaj	Virtanenajda	Sylvesteraj	Sylvesterajda
ine.	Virtanenana	Virtanenajn	Sylvesterana	Sylvesterajn
ela.	Virtanenas	Virtanenajs	Sylvesteras	Sylvesterajs
kom.	Virtanenajn	Virtanenaj	Sylvesterajn	Sylvesteraj
ess.	Virtanenana		Sylvesterana	

Frideborg, Elisabet, Gabriel, Harriet, Mattias, Maximilian, Rafael,
Sebastian, Valentin.

Dájt gástadimnamájt sájat belakstávvalis báhkón.

	Avtaláhko	Moatteláhko	Avtaláhko	Moatteláhko
nom.	Sivert	Siverta	Christel	Christela
gen.	Siverta	Sivertij	Christela	Christelij
ack.	Sivertav	Sivertijt	Christelav	Christelijt
ill.	Sivertij	Sivertijda	Christelij	Christelijda
ine.	Sivertin	Sivertijn	Christelin	Christelijn
ela.	Sivertis	Sivertijs	Christelis	Christelijs
kom.	Sivertijn	Sivertin	Christelijn	Christelin
ess.	Sivertin		Christelin	

Andreas, Alexander, Allan, Astrid, Christoffer, Inez, Inger, Ingrid, Karin, Kerstin, Krister, Lennart, Lorentz, Marcus, Sissel, Tomas, Vincent, Øivind.

3.2 Bájkkenamá

Bájkkenamáv tjállá dan guovlo virgálasj stávima milta.

Lánndamiehttimfábmudahka (Lantmäteriet) Svierigin mierret bájkkenamáj birra valla Sámedigge galggá: ”Sametinget ska yttra sig i ärenden om fastställande av samiska ortnamn och granska förslag till samiska namn på allmänna kartor.” Förordning (2009:1395), 2 §, 3. p. Svierigin gávnnuji *nuortta-*, *julev-*, *bihtám-*, *ubbmem-* ja *oarjjelsáme* giellaguovlo álmukkártan. Bájkkenamájt Svierigin gávnná dánna: <https://www.lantmateriet.se>

Sáme bájkkenamá gulluji Vuona bájkkenammaláhka (Stadnamnlova, 01.07.1991 og Lov om endringer i stadnamntenesta, 01.07.2019) ja Vuona Sámedigge tjuottjot sáme bájkkenamájt. Vuonan gávnnuji *nuortta-*, *julev-* ja *oarjjelsáme* giellaguovlo álmukkártan. Bájkkenamájt Vuonan gávnná dánna: <https://kartverket.no/>

Huomahus: Bájkkenamá stáviduvvi daj giellaguovloj milta ma álmukkártajn gávnnuji gå almulasj dokumentav la tjállemin. Gå ij la almulasj dokumentav tjállemin máhtá ietjá sámezielak bájkkenamájt julevsámeigiellaj tjället. Buojkulvisá: Áhkánjárgga, Gierun, Guovddagájno, Kárásjáhka jnv.

Bájkkenamá Svierigin

Julevsámeigiella:	Bårjås, Julevädno, Jáhkamáhkke/Dálvvadis, Váhtjer/Jiellevárre.
Bihtámsámeigiella:	Árjepluovve.
Ubbmemsámeigiella:	Árviesjávrrie, Lusspie, Suorssá.
Oarjjelsámeigiella:	Eajra, Straejmie, Vualtjere.
Nuorttasámeigiella:	Čohkkiras, Gárasavvon, Giron.

Bájkkenamá Vuonan

Julevsámeigiella:	Ájluokta, Bådåddjo, Fuosso, Gásluokta, Hábmer, Æbokuokta.
Oarjjelsámeigiella:	Aarborte, Mussere, Snåase.
Nuorttasámeigiella:	Áhkánjárga, Kárásjohka, Guovdageaidnu, Romsa.

Bájkkenamá Suoman

Nuorttasámeigiella: Anár, Eanodat, Gilbbesjávri, Ohcejohka,
Roavenjárga.

Buojkulvis

Mån gulliv dav Áhkánjárgan ja Göteborgan. Lena vuolggá Julevuj ja dan
manjela Osluj.

3.3 Báhkjojuohkem

Bágojt máhtttá stávvalij milta juohket. Juohkka julevsáme bágon la binnámusát
akta stávval, ja juohkka stávvalin la binnámusát akta vokálla.

a-lás, i-det, i-já

Guovddakonsonántaj juohkem

Gå guovddakonsonántajn li guokta konsonánta, de juohká dan guovte
konsonánta gaskan.

bår-råt, goah-te, bál-ges, gah-per, jág-ñå, lårh-kåt, nuol-lat, oab-bá, sát-toj

Gå guovddakonsonántajn li gålmmå konsonánta, de juohká vaj nuppát stávvala
álgon la konsonánnta jali konsonánntajiedna.

áht-tje, ád-djá, áhk-ko, boadd-nje, boah-tsu, gáhk-ko, girj-je, iedd-ne,
jávrr-re, mielk-ke

Konsonánntajienajt majt tjállá guovtijn bokstávajn ij galga juohket: *nj, sj, tj, ts*.

lad-nja la-njá

vas-sje va-sje

tjáh-tje tjá-tje

bieh-tse bie-tse

Diftångajt ij galga juohket.

boa-tsoj, mie-doj, vuo-nev

3.4 Stuorra jali unnes álggobokstáva

Namájt tjállá stuorra álggobokstávajn ja nammadusájt unnes álggobokstávajn.

Bávva, Sunná, Tjábu, Sábme, Suobma

direktoráhtta, áhpadiddje, sábme, suobmelasj, allaskávlá

Stuorra álggobokstávva

Gárggádis álggá álu stuorra bokstávajn.

Mánná tjierru. Áhttje vuohttu mánáv.

Vuostasj báhkuj gerdaktuoggá mañnelin biedjá stuorra álggobokstávav jus la álles gárggádis mij tjuovvu.

De manáj vas náv: Mij vuojtádalájma.

Áhpadiddje álgadij: ”De dij lihpit nuorajskávlááj álggám!”

Sán huomahij dalága mav áhpadiddje vikkaj giehttot: Áro iehtjádij vuosttij náv gáktu iesj hálijda iehtjáda galggi árrrot duv vuosttij.

Kategoriddjanammadusáv tjállá stuorra bokstávajn.

B-klássa, F-várro, A-juogos, C-giella

Namáj

Stuorra álggobokstávav adná ulmuttij, girjij, tidnigij, ájggetjállagij, bládij, násstegáváj ja almmeoase, iellij, viesoj ja dakkár namáj. Mij tjállep ulmuttij, ásadusáj ja ietjá namájt sámmiláhkáj gáktu sij ietja tjállí.

Divte Media, Vuollá, Tjábu, Niejdda Márjja, Johannes gástadiddje, Avis Nordland, Norrbottens-Kuriren, Sámi Arkiiva, Sámiid Duodji, Duodje Nordlándda, Sámi Grand Prix, Jáhkámáhe márnána, (H.K.H.) Gånágisák Allavuohta Krávnnaprinsässa Victoria, (H.M.) Majestätta Gånágis Carl XVI Gustaf

Ásko ja mytologidja namájda biedjá aj stuorra álggobokstávav.

Jubmel, Härrá, Sjivnnjediddje, Ulmutjabárnne, Juoksáhká, Uksáhká, Venus, Amor, Jehova, Allah, Buddha

Huomahus: Gå namáv adná metafávrálatattjat jali idiomáhtalattjat, de ij tjále *härrá* stuorra álggobokstávajn degu dán buojkulvisán:

”Vuoj *härrá* jiesstánam man *tjábbe* lij”

Badjetjállagij ja kuverraj tjállá stuorra álggobokstávajn, de ij bieja tjuoggáv badjetjállaga maññela.

Gieres ieddne

Iehtsedum Nijlas

Suohkanoajvve Siggá Suoñer (valla ij de tjället: Siggá Suoñer, suohkanoajvve)

Kultuvralasj mässojt, valástallamgávnadimijt ja ietjá namáj goappátijj ásiijt tjállá muhttijn stuorra álggobokstávajn mij vuoset ásadusá sierravuohtaj jali doajmmaj.

Hábmera Tjiektojama, Svenska Mässan, Malmö Hjärta

Bokstávva mij vuoset vissa hábmáj tjállá stuorren.

T-skirtto, V-hábme

Gå namán la partihkal, buojkulvissan *af, von, de, al*, de dav álu tjállá unna bokstávajn, valla agev stuorra bokstávajn gárggádisá álgon.

Vincent van Gogh jámij nuorran. Van Gogha dájdav máhtá dán giese gehtjadit Oslon.

Unnes álggobokstávva

Virgge- ja viddnonammadusájda tjállá unnes álggobokstávajn tevsta sinna.

direkterra Olsson, stáhtaministar Olof Palme, presidenta Kekkonen ja Obama, advokáhtta Lánta, gånågis Harald, mánájoahtse Lindmo, lady, lord, sir, madame j.n.v.

Jus la fábmudagá namma, de tjállá dav stuorra álggobokstávajn. Jus la virggeulmutja namma, de tjállá dav unnes álggobokstávajn.

Ásse ávdeduváj Mánájoahttsáj. (fábmudahka)

Dáhku lij mánájoahtse boahtám. (virggeulmusj)

Histávrrálasj dáhpádusájt, histávrrálasj ja geologidjalasj ájggudagáj nammadusájda biedjá unnes álggobokstávav.

nubbe väráldoarro, fránska revolusjávnná, jieŋŋaájgge, ruovddeájgge

Valla gá vuostasj báhko l namma, de biedjá dasi stuorra álggobokstávav.

Versailleráfe, Kalmaruniávnná

Rijkalasjvuohta, ulmusjtjárdda, siebrij ájrrasij, iellij, sjattoj, vuostáj, bievjij, mánoj, ájggudagáj, allabasij nammadusájt tjállá unnes álggobokstávajn.

sáme, suobmelattja, máškega, jáhkámáhkega, vuonaga, socialdemokráhta, ehpal, bena, camembert, bierjjedahka, guovvamánno, bäsátja, skalloduorastahka

Unnes álggobokstávav biedjá aj dalloj gá nammadus la namás vuolggám.

julevsámeŋgiella, jáhkámáhkek, vuonak, lestadiánar, lutheránar

Latijnagiela iellij ja sjattoj nammadusájda biedjá vuostasj báhkuj (berajnammaj) stuorra álggobokstávav, ja nubbáj (tjárdanammaj) biedjá unnes álggobokstávav.

Rubus chamaemorus (láttak), Rangifer tarandus (boatsoj/rájna), Coregonus lavaretus (tjuovttja), Ursus arctos (biernna)

Dávda ja vigij nammadusájt tjállá unnes álggobokstávav. Gá dávda jali vige nammadus la ulmutja namás vuolggám, de tjállá dav stuorra álggobokstávajn.

gásás, bårredávdda, Alzheimer, Downa syndrávmmá

Matematijka nammadusáv tjállá unna bokstávajn.

x-sáhtso, y-tjehka

Gá gerdaktjuoggá maŋŋelin ij la iesjradálasj táksta (oajvvegárggádis), de álgat dav unnes álggobokstávajn.

Sáme slávŋán li niellja bájno: lahte, ruoppsat, visskat ja ruodnat.

Sán bargaj dajna masi buoremusát lijkkuj: sámeŋielajn.

3.5 Lågo

Siffarin vaj báhkcon?

Matematikkatevstajn, ájggetabellajn, haddelistajn ja dakkirijn majn lågo li ájnnasabmusin tjállá siffarij.

Lågojt låge rádjáj dábálattjat báhkcon tjállá.

Káffa duolldá vidán minuvtan.

Sån gálmma vuole juojgaj.

Vuostasj giellatjáhkanibme l Áhpadusguovdátjin.

Guokta gálmadisá ulmutjijs älla goassak dáv ássjev usjudallam.

Decimállalågojt siffarij tjállá.

398,211

Árrusiv 2,5 tijma.

Sån vuojij Guossaluoktaj 5,3 minuvtan.

Tsuovkcalågojt tjállá siffarij, állagasj gå dárkkelisvuodav dáttot. Máhtta aj dajt báhkcon tjället.

1 ½ jali biel nubbe

2 ½ jali bielgoalmat jali guokta ja lahkke

¾ jali gálmma neljadisá

Járbbalågojt, náv gaktu lågij, tjuodij, tuvsániit ja miljavnájt tjállá álu báhkcon.

Dáppe lidjin moadda tjuode ulmutja.

Tuvsán nástátja jilli almen.

Sujna ij la ienep gå vihttalák krávná.

Stuojme bále gáhttjun vihttalágijit polijsajt.

Sämmi gárggádisán jali tákstaoasen bierru adnet avtav tjállemvuogev.

De vállji juogu de siffarin jali báhkcon tjället.

Muv máná libá avtse- ja lågenanguovte jagága.

Muv máná libá 9- ja 12-jagága.

Máhtta tjállet lågojt goappátjagá siffarij ja bágoj gá lågo vuosedi sierralágásj diedojda.

Sijás gudi lidjin skávláv vádtsám guhtta jage 10 % ettjin buvte tjállet.

Gå mihtojt oanádussan tjállá de lågojt siffarin tjállá. Lågo ja oanádusá gasskaj biedjá gaskav.

2 m, 9 kg, 1000 mm, 3 dl, 50 kr, kl. 09.00, 50 %

Gå mihtojt tjállá ållåsit, de máhtta lågojt siffarin jali báhkön tjállet.

20 gramma jali guoktalåk gramma

22 mehtera jali guoktalåk guokta mehtera

Gå bokstávaj tjállá

Lågojt ma li unnebun gå miljávnnå tjállá aktan báhkön.

Gietjavlåk gálm má, guoktalåhke, guoktalåkvihtta, guoktatjuohte, vihttatuvsn

Lågojt ma li stuorábun gå miljávnnå tjállá guoktan jali ienep báhkön.

Lågev miljávnnå, guoktalåhke miljårda

Bånjkaássje hárráj jali ietjá ekonomidja aktijvuodajn de galggá lågojt aktij tjállet sihkarvuoda diehti vaj ij aktak besa rievddadit lågov.

3852 kråvnå = gálm mátuvsángáktatjuotvihttalåk guokta kråvnå

Låhkojuohkem gá siffarij tjállá

Stuorra lågojt siffarin tjállá gálm má siffarik juohkusin riekknidum rievtes bieles.

1 240

5 032

23 580

123 456

1 089 210

8 350 000

Decimállalágojt tjállá gálmásiffarik juohkusin tsähkká ávddála, valla tsähkká maŋŋela tjállá gájkka siffarijt aktij.

11 240,22450

Biejvvidibme

Máhtta biejvvidit moatteláhkáj. Tjielggasamos vuohke l tjället mánov ja biejvev báhkön.

Máná riegádij moarmesmánó vidát biejve (jagen) 2021.

Skávllá álggá bárggemáno 15. biejve 2021.

Skávllá álggá bárggemáno 15. b. 2021.

Skávllá álggá 15/8 2021.

Tjáhkanibme tjadáduváj 10.6. 2021.

Boahte tjáhkanibme sjaddá 2021-09-11.

3.6 Sjoappkabágo

Tjállá sjoappkabágojt aktij sátsoj ja gaskaj dagá.

boahhtsubiergo, vuorrasijdáhpe, viehkamgábmaga, ádájahke,
gálmámánusasj, guovtegielak, giedavuolle, suorgudimvuohke, nieljvierak

Sjoappkabágov tjállá aktij vájku li dagáduvvam ienep gá guovtet bágos.

ruovderahtekárta, mánájárddeáhpaddjeáhpaddibme, barggoájggelihtto,
gittaáb mudakájgát, nieljvierakniehkke

Gárggádisa ja/jali bágo sisanov máhtta állásit ietjájduhttet jus sjoappkabágojt guoktan báhkön tjállá, buohtastahte buojkulvisájt:

Áddjá l *dállågátten*.

Áddjá l *dállå gátten*.

Fábmudahka gujddi *nieljvierakájgádav* gut dibddá ietjas mánáv vuodjet.

Fábmudahka gujddi *nieljvierak äjgádav* gut dibddá ietjas mánáv vuodjet.

Máhttu ástij bárnnašis ádá *mánáj*-*cd:av*.

Máhttu ástij bárnnašis ádá *mánáj cd:av*.

Mån tjuovov *jáhtelisvadásav*.

Mån tjuovov *jáhtelis vadnasav*.

Tjáhppisbuoktje

Tjáhppis buoktje

4. Oanádusá ja symbávlá

Oanádusájt ij bierrí dábálasj tevstajñ adnet.

Jus buojkulvissan bijlla ganut, de háhttu vádtset.

Mij ástijma iehtjádij siegen lájbev ja mielkev.

Dáhpe mávsij 650 000 krávná.

Tabellajñ, listajñ ja ietjá aktijvuodajñ gási bágo e tjárga, de máhtá oanádusájt adnet. Gávnnuji moattelágásj vuoge gá galggá bágojt oanedit: Sademus vuoge li **boarkkaoanádusá** ja **tjoahkkeoanádusá**.

Gá adná oanádusájt ma álla náv dábddusa, de máhtá dajt biedjat listajñ aktan tjielggidusáj. Duodden bierrí tjielggidit oanádusáv vuostasj bále gá dav adná ájnnsit dádjadime diehti.

Boahtte máno galggá Sáme Giellagáldo (SGG) mierredit jus ...

SGG mierredij gálgádismáno goalmát bieje ...

4.1 Boarkkaoanádusá

Boarkkaoanádusájt tjállá vuostasj bokstávajñ ja vil ienep bokstávajñ jus la dárbbó dádjadime diehti. Álu bágov boarkki vuostasj vokála ávddálin ja de tjuoggáv biedjá.

dij. (dijstahka)

prep. (preposisjávvná)

ill. (illatijvva)

b. (bielle) aneduvvá ienemusát gálldovuosedimen

dep. (departemánnta)

min. (minimum)

buoht. (buohtastahttet)

buojk. (buojkulvis)

Gå oanádusán li moadda bágo de ij galga gaskav adnet.

d.m. (dahkamusá milta)

j.n.v. (ja nâv vil)

i.s. (iehtjádij siegen)

d.j. (dat javllá)

Kr.å. (Kristusa ávddåla)

Jus galggá sjoappkabágojt onedit de boarkkaoanádusvuogev tjuovvu.

rag. (ragátmánno)

4.2 Tjoahkkeoanádusá

Tjoahkkeoanádusájn la bágo vuostasj ja mañemus bokstávva ja tjuokkes.

Muhttijn tjállá vil ienep bokstávaj (álu konsonántaj) jus la dárbbbo dádjadime diehti.

dr. (dåktår), bto. (brutto), nto. (netto), kto. (konto), kto.nr. (kontonummar)

4.3 Rijkajgasskasasj mihttoanádusá

Tjállá agev rijkajgasskasasj mihttoanádusájt tjuoggá dagi.

mm (millimehter), km (kilomehter), cm (centimehter), g (grámma),
t (tånnå), h (hour/tijmma), t (tijmma), kg (kilográmma), hg (hektográmma),
min (minuvtta), s (sekunnda), m (mehter), Hz (hertz)

Muhtem rijkajgasskasasj oanádusájt tjállá sähkálakkoj stuorra ja unnes bokstávaj:

Bq, dB, Hz, kHz, kJ, kWh, MHz, mW, Nm, Pa, pH

Oanádusá tjálllemhábme bissu juska tjuodtju gárggádisá álgon:

Guoradalle li miehttim mijá juhkamtjátjev. pH-árvo lij ilá allak.

Valuvttaoanádusá:

NOK (Vuona krávná), SEK (Svieriga krávná), EUR (Eurolándaj valuvtta),
DKK (Dánska krávná), USD (USA dollar).

Valuvttaárvo:

kr (krávná), € (euro), \$ (dollar), £ (budde)

4.4 Initiállaoanádusá

Vuonan gáhtjoduvvi álu initiállabáhkon ja Svierigin initiállaoanádussan. Initiállaoanádusá li dagáduvvam bágoj jali báhkoásij initiállabokstávajs. Initiállaoanádusán ij la gasska ja älla ga tjuoggá bokstávaj gaskan.

Oanádusá ma lågåduvvi bokstávaj bokstávaj

SPR (Sáme Parlamentáralasj Ráde)

SGG (Sáme Giellagálldo)

RSÄ (Riksorganisationen Same Ätnam)

NRK (Norsk rikskringkasting)

SVT (Sveriges television)

ABF (Arbetarnas bildningsförbund)

CSN (Centrala studiestödsnämnden)

PPT (pedagogisk-psykologisk tjeneste)

EU (Europalasj Uniávná)

USA (United States of America)

cv (curriculum vitae)

dvd (digital versatile disc)

mc (motorcykel)

pc (personal computer)

pdf (portable document format)

sms (short message service)

WC (water closet)

Muhtem oanádusá aneduvvi dássjá tjállemhámen, valla lågåduvvi állásit.

SA (Sáme allaskávlå)

bg (båŋŋkagiŋo)

Muhtem oanádusájt máhttå tjållet unnes jali stuorra bokstávaj.

Initiållaoanáduså ma ålla namå tjåleduvvi ålu ålgos stuor bokstávaj. Gå sjaddi sadebun giellaj, de ålu unna bokstávaj farra tjåleduvvi.

CD jali cd, EKG jali ekg, PC jali pc, TV jali tv

Oanáduså ma båkŋon lågåduvvi

Vuonan gåhtjoduvvdi dá initiåloanáduså *akronijmman*.

laser (light amplification by stimulated emission of radiation)

prao (praktisk arbetslivsorientering)

rot (reparation, ombyggnad, tillbyggnad)

rut (rengöring, underhåll och tvätt)

NAV (Arbeids- og velferdsforvaltninga)

Jus dakkår oanådus la namma, de tjållå vuostasj initiållabokstávav stuorra bokstávajn.

Fifa (Fédération Internationale de Football Association)

Nato (North Atlantic Treaty Organization)

Stim (Svenska Tonsåttares Internationella Musikbyrå)

Tono ("Norske Tonediktere" Komponistforeningens internasjonale musikkbyrå)

Unesco (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

Jus tjállá oanádusájt jali symbávlájt aktan siffarij majt báhkön lãhkã de galggã gasska árröt.

13 m, 65 km

11 s, 30 min

75 g, 65 kg, 12 t

40 W, 20 kW, 10 A, 12 V, 80 dB, 50 Hz

75 %

3. §

kl. 05.00

25 \$, 14 £, 40 €

4.5 Kásussájãdibme initiállaoanádusájn

Kásusgiehtje aktan gerdaktjuoggájn laseduvvi initiállaoanádusájda.

Gã häjtã konsonántajn

Jus initiállaoanádus jiednaduvvá bokstávas bokstávvej jali báhkön mij häjtã konsonántajn manna mañemus stávvalin la oajvvedãddo jali dãttodis stávval, de sãjãduvvi dá a-mãddagij milta. Kásusa mierkkiduvvi návti:

	Avtalãhko	Moattelãhko
nom.	TV	TV:a
gen.	TV:a	TV:aj
ack.	TV:av	TV:ajt
ill.	TV:aj	TV:ajda
ine.	TV:an	TV:ajn
ela.	TV:as	TV:ajs
kom.	TV:ajn	TV:aj
ess.	TV:an	

Dát gullu buojkulvissan dãjda: AN, CV, EKG, NRK, OS, ÅT, PC, SVT, UR, USB, SAAB, SGG ja nåv vil.

Gå häjttá vokálajn

Jus iniitiállaoanádusá hiejtti *vokálajn* ja lågåduvvi báhkon, de tjállá kasusgietijjt návti:

	Avtaláhko	Moatteláhko
nom.	IKEA	IKEA
gen.	IKEA	IKEA:j
ack.	IKEA:v	IKEA:jt
ill.	IKEA:j	IKEA:jda
ine.	IKEA:n	IKEA:jn
ela.	IKEA:s	IKEA:js
kom.	IKEA:jn	IKEA:j
ess.	IKEA:n	

Dát gullu buojkulvissan dájda: NATO, UNESCO ja náv vil.

4.6 Muhtem dábálasj oanádusá

Máhtttá bágov oanedit jus la binná sajes ja báhko ij tjárga, degu tabellan, valla agev la buorep álles bágov tjállet. Dájda ep mierkki kasussåjádimev.

A

A 1. alás 2. amperra

abstr. abstrákta

adj. adjektijvva

adr. adrëssa

adv. advärbba

ack.avtl. ackusatijvva avtaláhko

ájl. ájllek

AN Aktidum nasjåvnå

anat. anatomiddja

arkeol. arkeologiddja

art. artihkal

astr. astronomiddja

avtl. avtaláhko

B

b. 1. biejevve 2. bielle

bas. basádismánno

bba. bárråmbassti

bie. bierjedadhka

bieh. biehtsemánno
biol. biologiddja
bot. botanijkka
bsg. bihtámsámeigiella
buoht. buohtastahttet
buojk. buojkulvis
bto. brutto
bádd. báddásasj
bár. bárggemánno

C

°C 1. gráda Celsius 2. coulomb
c/o ieŋŋisgiella: *care of*, adresa
vuollelin, sisárro lunna
cal kaloriddja
cd candela
CD jali *cd* ieŋŋisgiella: *compact disc*
cg centigrámma
cl centilijtter
cm centimehter

D

dáb. dábálasj
dg. dárogiella
dB decibälla
dem. demonstratijvva
dep. departemánnta
dg decigrámma
dij. dijtahka

d.j. dat javllá
dim. diminutijvva
dir. direkterra
dkr dánska krávná
DK Danmárkko
DKK valuvtta, dánska krávná
dl decilijtter
dm decimehter
d.m. dahkamusá milta
dnr. diarienummar
dr. dáktår
drsg. dárjjesámeigiella
duo. duorastahka
duod. duodastus
dåjm. dåjmadiddje

E

EKG jali *ekg* elektrokardiografiddja
ekon. ekonomiddja
euf. eufemisma
EU Europalasj uniávnna

F

°F jali *Fahr.* gráda Fahrenhájtta
fig. figuvrra
FI Suobma, Finland
fil. filosofiddja
FIM váluvttá, suoma márki
FM frekvänssamodulerit

fonet. fonetijkka
frg. fránskagiella

G

g grámma
g. 1. gahttun jali gäjnno 2. giella
gas. gasskavahkko
gasb. gasskabiejvve
gasbádd. gasskabáddásasj
gasm. gasskamärrásasj
ge. gehtja
geogr. geografiddja
geol. geologiddja
geom. geometridnja
guo. guovvamánno
guovtl. guovteláhko
gál. gálgádismánno
gáv. 1. gávva 2. gávvididdje jali gávvár

H

h tijmma (buohtastahte *t*)
hg hektogramma
hl hektolijtter
huom. huomahit jali huomahus

I

ienng. ienngisgiella
ing. ingenerra
i.s. iehtjádij siegen

ISBN rijkajgasskasasj standard
girjjenummar
ISSN rijkajgasskasasj standard
ájggetjálánnummar

J

j jahke
j. 1. jali 2. jábmám
J joule
jáhk. jáhkkudahka
jav. javllamánno
j.n.v. ja náv vil
j.d. ja dakkára
j.i. ja ienep
jnr. journállanummar
joark. joarkkem
jr. juniávrrá
jsg. julevsámeigiella
jur. juridijkka
j.v.å. ja vil ålop

K

K Kelvin (temperatuvrra)
kand. kandidáhtta
kap. kapihtal
kat. 1. katalávvggá 2. katolijkalasj
kB kilobájtta
kcal kilokaloriddja
kJ kilojoule

kg kilográmma, kilo
kl. 1. kloahkka 2. klássa
km kilomehter
km/h kilomehtera tijman
konkr. konkrehta
korr. korrektuvrra
kr krávnna
Kr.m. Kristusa maŋŋela
Kr.á. Kristusa ávddála
kV kilovolt
kVA kilovoltamperra
kW kilowatt
kWh kilowattijmma

L

L luksa
l lijtter
lab. laboratorium/laboratávrrá
latg. latijnagiella
lád. lasseárvvodivut
láv. lávvodahka
lingv. lingvistijikka
log. 1. logaritma 2. logijikka

M

m mehter
m. máнно
m² kvadráhttamehter
mán. mánnodahka

mat. matematijikka
MB megabyte
mdkr miljárdda krávnna
med. medicijnna
m.m.b. mehtera mera badjelin
mg milligrámma
MHz megahertz
mnrk miljávnná krávnna
min minuvtta
miner. mineralogiddja
mk márkki
ml millilijtter
mm millimehter
moa. moarmesmánno
moatl. moatteláhkko
M/S jali *m/s* ieŋŋgisgiella: *motor ship*,
motávrráhákksa
mus. musijikka
mV millivolt
MW megawatt
mW milliwatt
mámssá mervárdesskatt (moms)

N

N 1. nuortas (dálkkeguovlo) 2.
newton
NN nomen nescio (latijnagiella); 'amás
ulmusj gen namáv ij diede jali ij sidá
tjállet'; aj aneduvvam vuosedittjat
gási ulmusjnamma bierru biejaduvvat:

Mån, NN, loabedav ja ...

nkr vuona krávná

NO Norge, Vuodna

NOK valuvtta, vuona krávná

neg. 1. negasjávnná 2. negatijvva

n.g. náv gáhtjoduvvam

nr. nummar

nto. netto

nsg. nuorttasámeigiella

O

O oarjás (dálkkeguovllo)

oa. oahppe

OS oasossiebrre

osg. oarjjelsámeigiella

OT Oabme Testamánnta

P

par. paragráffa (tjáleduvvá álu §)

PC jali *pc* persávnálasj datávrá (ieŋŋg.

Personal Computer)

pH suvrrudakmierre (latg. pondus hydrogenii)

pos. positijvva

poss. possessijvva

proc. procánnta

prop. proposisjávnná

ps. sálmma

PS jali *P.S.* jali *ps* postskriptum = manjetjála, duodde brevan

psykol. psykologiddja

R

r. riegádam

rag. ragátmánno

rámg. rámatgiella

rádd. ráddidus

reg. registar

reg.nr. registarnummar

relat. relatijvva

res. resolušjávnná

S

s sekunnda

sadj. sadjásasj

sg. sámeigiella

SE Svierik

SEK valuvtta, svieriga krávná

snji. snjilltjamánno

snju. snjuktjamánno

skand. 1. skandinávia 2. skandinávalasj

skr svieriga krávná

s.m. sábadime milta

sma oarjjelsámeigiella
(girjjevuorkkámierkkimvuogadahka)

smj julevsámeigiella
(girjjevuorkkámierkkimvuogadahka)

sme nuorttasámeigiella
(girjjevuorkkámierkkimvuogadahka)

smn anársámeigiella

(gírjjevuorkkámerkkimvuogádahka)
sms gálldásámeigiella
(gírjjevuorkkámerkkimvuogádahka)
smi áhkkelšámeigiella;
bihtámsámeigiella; ubbmemsámeigiella
j.n.v. (ietjá sámeigiella
gírjjevuorkkámerkkimvuogádagán)
spg. spánskagiella
stasj. stasjávnná
stud. studánnta
suomg. suomagiella
svdg. svierigadárogiella

T

t tánná
tj.b. tjuovvo biele
tab. tabálla
tba. tiedjabassti/teabassti
tekn. teknijikka
temp. temperatuvrra; temporálla
tfñ jali tel. jali tlf. telefávnna
t tijmma (buohtastahte *h*)
tkr tuvsán krávnna
TV jali *tv* televisjávnná

U

u. ulmusj
usg. ubbmemsámeigiella

V

V volt
v. vahkko
vásst. vásstádus
vdg varrudahka
vdg. vuonadárogiella
vu. virggeulmusj
vol. volym
VU Vuodna
vuodl. vuodoláhko
vuov. vuoratjismánno

W

W watt

Å

åddå. ådåjakmánno
åm. åvddámärkka
åm.d. åvddámerka diehti
år. årudahka
åss. åssudahka
ÅT Ådå Testamánnta

Girjálásjuohta ja ietjá gáldo

Det norske akademis ordbok, NAOB (2021).

<https://naob.no>

Grundström, Harald. (1946-1954). 13 vol. *Lulelappsk ordbok*, på grundval av K. B. Wiklunds, Björn Collinders och egna uppteckningar utarbetad av Harald Grundström. Skrifter utgivna genom Landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala. Digital versjon 2016. <https://www.isof.se/om-oss/publikationer/institutets-publikationer/minoritetsprak/2016-10-14-lulelappsk-ordbok.html>

Institutet för språk och folkminnen (Språkrådet) och Liber AB (2017), Stockholm, *Svenska skrivregler*. Red.: Ola Karlsson. Fjärde upplagan. Språkrådets skrifter 22.

Søyland, Aud & Jan Olav Fretland (2015. 2. opplag 2017). *Norske skriveregler, reglene du trenger for å skrive på papir og skjerm*. Det Norske Samlaget. Oslo.

Johnsen, Sigmund ja Anders Nystø. (2000-2001). *Sámásta 1 ja 2, julevsámegiella álggijda/ Lulesamisk for nybegynnere*. Árran julevsáme guovdásj. Ájluokta.

Kintel, Anders. (2020). *Báhkogirjje julevsámes dárruj, dáros julevsábmáj* Baddásasj pdf-versjávnná.

Korhonen, Olavi ja Sámij áhpádušguovdásj (2005). *Báhkogirjje/Ordbok julevsámes dárruj, dáros julevsábmáj / lulesamisk svensk, svensk lulesamisk*. Ádástuhteduvvam gáhttjalimbáhkogirjje. *Bákkogir'je : julevsámes dárrui, dáros julevsábmái / Lulesamisk svensk, svensk lulesamisk ordbok* (1979)

Korhonen, Olavi *Julevsáme-svensk ordbok* app:a Google Play/APP Store.

Sámij áhpádušguovdásj. (2015).

<https://play.google.com/store/apps/details?id=se.samernas.lulesamiskordbok&rdid=se.samernas.lulesamiskordbok>

Lindahl & Öhrling (1780). *Lexicon Lapponicum*. Digitaliserad i 2015 av Gudrun Norstedt, Valborg och Bertil Wiinkas stiftelse inom Umeälvens dalgång. http://raamesuene.se/Lexicon_lapponicum_20160330.pdf

Lovdata, stadnamnlova (2021).

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1990-05-18-11?q=samiske%20stedsnavn>

Pirak, Anta *Jáhttee saamee viessoom*. (1937). Ádå tjállemuohkáj: *Jáhtte sáme viessom*. Kåre Tjihkkom (1993). Th. Blaasværs Forlag. Kristiansund.

Qvigstad, Just Knud. Nasjonalbiblioteket (Privatarkivet). *Tysfjordlappisk ordliste I" og "Lappisk ordliste. Kalfjord. Vesterålen. Tysfjordlappisk ordliste II, fra perioden 1883-1927*. https://www.nb.no/nbsok/nb/bad49330107070ba0a75168b7581a035.nbdigital?lang=no&fbclid=IwAR0kCl7FBOapYapWZakXvHnzN_5it_AWkGsi8ZljzCio8kwZtXQ2QEM4RRE#0

- Ryd, Yngve. (2007). *Snö. Renskötaren Johan Rassa berättar*.
Yngve Ryd och Bokförlaget Natur och Kultur, Stockholm.
- Sáme Giellagáldo. (2021).
www.giella.org
- Sortelius, Nils-Olof. (2021). *Lulesamisk ordbok*.
<http://ordbok.sametinget.se>
- Spiik, Nils Eric. (1989). *Lulesamisk grammatik*. Sameskolstyrelsen, Jokkmokk.
- Spiik, Nils Eric. (1994). *Lulesamisk ordbok*. Sameskolstyrelsen, Jokkmokk.
- Språkrådet *Skriveregler*.
<https://www.sprakradet.no/sprakhjelp/Skriveregler>
- Svenska Akademiens Ordböcker (SAOL, SO, SAOB).
<https://svenska.se>
- Svenblad och Norstedts Ordbok AB. (1998).
Norstedts förkortningsordbok
- Sveriges riksdag. Förordning (2009:1395) med instruktion för Sametinget:
<https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20091395-med-instruktion-for-sfs-2009-1395>
- Tuolja, Karin och Susanna Angéus Kuoljok. (2013).
Giellaj hilá, Samernas utbildningscentrum.
- Universitet i Bergen og Språkrådet. Bokmålsordboka | Nynorskordboka. 2021.
<https://ordbok.uib.no>
- Vinje, Finn-Erik. (2009. 7. utgåva, 5. opplag 2015). *Skriveregler*. H. Aschehoug & co
(W. Nygaard). Oslo.
- Vuona Sámedigge. (2021).
<https://sametinget.no/sprak/samiske-stedsnavn>
- Vuona Sámedigge. (2016).
Riektačállinrávvagat. Kárášjohka
- Vuona Sámedigge. *Riektačállinrávvagat*. Ådåstuhtedum.
https://assets.ctfassets.net/kkxfrpcp7iyu/4XPh23kvxGNlrHXOwxjYis/f52d23ba34dbb6dcafdada132a06bd492/Riekta____llinr__vvagat_reviderejuvvon_2019.docx.pdf

Báhkolissta

Julevsámejiella	Svierigadárogiella	Vuonadárogiella
< (unnep gâ)	mindre än	mindre enn
> (stuorâp gâ)	större än	større enn
A4-stuorudahka g	A4-storlek	A4-størrelse
accännta nt	accent	aksent
accänntasáhtso ts	accenttecken	aksentmerke
ájádussáhtso ts	tankestreck	tankestrek
ájggetjála ájggetjállag-	tidskrift	tidsskrift
álggobokstávva v	begynnelsebokstav	forbokstav
almmeoasse s	himlakropp	himmellegeme
almulasj almulattj-	offentlig	offentlig
alternatjvva jv	alternativ	alternativ
amásgiella l	främmandespråk	fremmedspråk
amásgielanamma m	namn på främmandespråk	navn på fremmedspråk
a-mátta a-máddag-	a-stam (språkv.)	a-stamme (språkv.)
apostrávvfâ vf	apostrof	apostrof
apposisjávnnâ vn	apposition	apposisjon
avtadakmärkka rk	enhetstecken	enhetsmerke
avtalâhko g	ental (singularis)	entall (singularis)
badjetjála badjetjállag-	överskrift, rubrik	overskrift, rubrikk
badjetjuokkes badjetjuoggâ-	punkt över bokstav (diakritiskt tecken)	punkt, prikk over bokstav (diakritisk tegn)
báhkojuohkem	avstavning	orddeling
bárroparentessa s {...}	klammerparentes	krøllparentes
bárrosáhtso ts	tilde-tecken (diakritiskt tecken), ex. señor	tilde (diakritisk tegn), f.eks. señor
belakstávval attr. belakstávvalis	uddastavig	ulikestavelse
berajnamma m	släktnamn	slektsnavn
berajnammadis ss s	släktskapsbenämning	slektsbenevnelse

Julevsámegiella	Svierigadárogiella	Vuonadárogiella
biejvvidibme m	datering	datering
biejvvidit	datera	datere
bielisjstávval attr. bielisjstávvalis	jämnstavig	likestavelse
bielletjuokkes bielletjuoggá-	semikolon	semikolon
bláde (NO)	veckotidning	blad, ukeblad
boarkkaosanádus ss s	avbrytningsförkortning	avbrytningsforkortelse
bokstávva v	bokstav	bokstav
brevva v	brev	
budde tt	pund	pund
citáhtta ht	citát	sitat
citáhttamárkka rk	citattecken	sitatmerke
citerit	citera	sitere
C-vitamijnna jn	C-vitamin	C-vitamin
decimálla l	decimal	desimal
decimállaláhko g	decimáltal	desimáltal
decimállatsiehkes decimállatsáhká-	decimalkomma	desimalkomma
diakrijtalasj diakrijtalattj- attr. diakrijtalasj	diakritisk	diakritisk
diftoaŋnga ŋg	diftong	diftong
dollar	dollar	dollar
duoddidus ss s	tillägg	tillegg
duoddimtjieggidus ss s	tilläggsförklaring, ytterligare förklaring	tilleggsförklaring
euro	euro	euro
eurolánnda nd	euroland	euroland
gájbbe jb	krok (diakritiskt tecken), ex. šaddu	krok (diakritisk tegn), f.eks. šaddu
gálldovuosedibme m	källhänvisning	kildehenvisning
gárggádis ss s	sats	setning

Julevsámegiella	Svierigadárogiella	Vuonadárogiella
gárggádisoasse s	satsdel	setningsledd
gássatjalmme lm	gåsöga (»)»	gåseöye, anførselstegn (»)»
gasska sk	mellanrum	mellomrom
gasskavuohhta d	relation/sammanhang	forhold/sammenheng
gástadimnamma m	förnamn, dopnamn	fornavn, døpenavn
gatjálvismärkka rk	frågetecken	spørsmålstegn
gávparentessa s (...)	bågpARENTES	bueparentes
gerdaktjuokkes gerdaktjuoggá-	kolon	kolon
giehttomgárggádis ss s	påståendesats	fortellende setning
giellaábnas giellaábnnas-	språkämne	språkfag, språkemne
grádamärkka rk	gradtecken	gradmerke
guovddakonsonánnta nt	stamkonsonant	stammekonsonant
guovteláhko g	tvátal (dualis)	totalt (dualis)
guovtestávval attr. guovtestávvalis	tvástavig	tostavelse
gåhttjom	befalling, oppmaning	befaling, anmodning
gálmadis ss s	tredjedel	tredjedel
gálmásiffarik gálmásiffarig- attr. gálmásiffarik	tresiffrig	tresifret
hiejttemkonsonánnta nt	slutkonsonant	konsonantavslutning
hiejttemtjuokkes hiejttemtjuoggá-	avslutande punkt	avsluttende punktum
huomahit	observera	observere
huomahus	observation (obs!)	observasjon (obs!)
idiomáhtalattjat (adv.)	idiomatiskt	idiomatiskt (karakteristisk, særskilt)
iesjrádálasj táksta vst	sjálvstándig text	selvstendig tekst
iniitiállabáhko g	begynnelseeord, initialord	begynnelseeord, initialord
iniitiállabokstávva v	begynnelseebokstav, initialbokstav	begynnelseebokstav, initialbokstav
iniitiállaoanádus ss s	initialfórkortning, initialfórkortning	initialforkortning

Julevsámegiella	Svierigadárogiella	Vuonadárogiella
iniitállaonedibme m	initialförkortning, initialförkortning	initialforkortning
jjednadibme m	uttal	uttale
juolggemärkka rk	fottecken	tegnet for fot
juolggenávttá vt	fotnot	footnote
járbbáláhko g	heltal	heltall
kásus	kasus (språkv.)	kasus (språkv.)
kásusgiehtje tj	kasusändelse	kasusendelse
kásussájädibme m	kasusböjning	kasusbøyning
kategoriddjanammadus ss s	kategoribenämning	kategoribetegnelse
kommentárra r	kommentar	kommentar
konjunksjávnná vn (tjanásbáhko g)	konjunktion (bindeord)	konjunksjon (bindeord)
konsonánta nt	konsonant	konsonant
konsonánttajiedna n	konsonantljud	konsonantlyd
kontonummar	kontonummer	kontonummer
lávlaráiddo jd	sångstycke, sångstrof	sangstrofe
loaddnut	låna	låne
lådnapáhko g	lånord	låneord
lágos láhkus-, kapihtal kapihttal-	kapitel	låneord
lágádis ss s	tiondel	tiendedel
lágádissekunnda nd	tiondelssekund	tiendedelssekund
láhko g	tal	tall
láhkojuohkem	taldelning	talldeling
máddonamma m	efternamn, släktnamn	etternavn, slektsnavn
makrávnná vn	makron (diakritiskt tecken), ex. Rīga	makron (diakritisk tegn), f.eks. Rīga
merkahit	betyda	bety
metafávrálattjat (adv.)	metaforiskt	metaforisk
mierkkidus ss s	betydelse	betydning/merknad

Julevsámegiella	Svierigadárogiella	Vuonadárogiella
mierkkit	märka	markere
mihtto ht	mått	mål
mihttoanádus ss s	måttförkortning	forkortelse av måleenhet
minus	minus	minus
moalgedibme m	uttalande	utsagn
moallánahka g	uttryck	uttrykk
moatteláhkog	flertal (pluralis)	flertall (pluralis)
musijkkaoasse s	musikdel (soundtrack)	musikkdel (soundtrack)
mytologiddja dj	mytologi	mytologi
rijkalasjuvuohta d	nationalitet	nasjonalitet
násste st	asterisk, upphöjd stjärna, stjärna	asterisk, opphøyet tegn i form av en liten stjerne
násstegávvá v	stjärnbild	stjernebilde
negatijvva jv	negativ	negativ
neljadis ss s	fjärdedel	fjerdedel
njuolggagatjálvis ss s	direkt fråga	direkte spørsmål
njuolggahállam	tilltal	tiltale
nummarmärkka rk	nummertecken	nummermerke
oajvvegárggádis ss s	huvudsats	hovedsetning
oajvvenjuolgadus ss s	huvudregel	hovedregel
oalggegárggádis ss s	bisats	bisetning
oanádus ss s	förkortning	forkortning
oanedibme m	förkortning	forkortning
objákta vt	objekt	objekt
paragráffa f	paragraf	paragraf
paragráffamärkka rk	paragraftecken	paragrafmerke
parentessa s	parentes	parentes
partihkal partihkkal-	partikel	partikkel
plussa	pluss	pluss

Julevsámegiella	Svierigadárogiella	Vuonadárogiella
positivva jv	positiv	positiv
predikáhtta ht	predikat	predikat
procánnta nt	procent	prosent
procánntamárkka rk	procenttecken	prosentmerke
promilla ll	promille	promille
promillamárkka rk	promilletecken	promillemerke
retorijkalasj retorijkalattj- attr. retorijkalasj	retorisk	retorisk
riekknimtjárdda rd	räknesätt	regneart
rikkajgasskasasj rikkajgasskasattj- attr. rikkajgasskasasj	internationell	internasjonal
romak romag- attr. romak	romersk	romersk
romak siffar	romersk siffra	romertall
ruohkke hk	hake	hake
ruohkkeparentessa s [...]	hakparentes	hakeparentes
sárggissáhtso ts	lodstreck	loddrett strek
sieradimmárkka rk	skiljetecken	skilletegn
sieradit	skilja	skille
siffar	siffra	siffer
siffaraktijvuohda d	siffersammanhang	siffersammenheng
siffarmoallánahka g	sifferuttryck	sifferuttrykk
sjnjaktjeaccánnta nt	grav accent	grav aksent (kjent som venstreaksent)
sjnjaktjesáhtso ts	omvänt snedstreck	omvendt skråstrek
sjoappkabáhko g	sammansatt ord	sammensatt ord
sjoapptjabáhko g	sammansatt ord	sammensatt ord
skálla l	skala (på karta)	skala, målestokk (på kart)
tjárddanamma m	artnamn	artsnavn
stáhta	stat	stat
stáviduvvat v	stavas, bli stavad	staves, bli stavet

Julevsámegiella	Svierigadárogiella	Vuonadárogiella
stávim	stavning	staving
stávit	stava	stave
stávval attr. stávvalis	stavelse	stavelse
stuurre r attr. stuor ~ stuorra	stor	stor
subjákta vt	subjekt	subjekt
symbávllá vl	symbol	symbol
sájádibme m	böjning	bøyning
sájádimoaasse s	böjningsdel	bøyningsdel
sájáduvvat v	böjas, bli böjd	å bøye (passiv form)
tákstaoasse s	textdel	tekstdel
tjadásáhtsot ts	genomstryka	gjennomstryke
tjadásáhtsom	genomstrykning (av ett ord)	gjennomstryking (av et ord)
tjállemhábm m	skrivform (ex. använda sig av en skrivform/stil i samma text)	skriveform/stil (f.eks. bruke samme stil i tekst)
tjállemmárkka rk	skrivtecken	skrifttegn
tjállemvuohke g	ortografi, skrivsätt	ortografi, måten å skrive på
tjanásbáhko g	bindeord	bindeord
tjanássáhtso ts	bindestreck	bindestrek
tjehkaparentessa s <...>	vinkelparentes	vinkelparentes
tjoahkkeoanádus ss s	sammandragningsförkortning	sammentrekningsforkortelse
tjuokkes tjuoggá-	punkt	punkt, punktum
tjuorvasmárkka rk	utropstecken	utropstegn
tjuorvvom	utrop	utrop
trebma m	trema (diakritiskt tecken), ex. bienjedaelie	trema (diakritisk tegn), f.eks. bienjedaelie
tsiehkes tsáhká-	komma	komma
tsiehkesadnem	kommatering, användning av kommatecken	kommatering, bruk av komma
tsuojgimmárkka rk	hänvisningstecken (t.ex. fotnot)	kommentarmerke
tsuovkkaláhko g	bråktal	brøktall

Julevsámegiella	Svierigadárogiella	Vuonadárogiella
tsuovkkasáhtso ts	bråkstreck	brøkstrek
tåmmbåmärkka rk	tumtecken	tegnet for tomme
ulmusjnamma m	personnamn	personnavn
unne n'n nn attr. unna ~ unnes	liten	liten
valuvtta vt	valuta	valuta
valuvttaárvvo rv	valutavärde	valutaverdi
valuvttaoanádus ss s	valutaförkortning	valutaforkortelse
valuvttatjárdda rd	valutaslag	valutaslag
verbálla l	verbal	verbal
viddnodiehtokárrttá rt	visitkort	visittkort
vinjokacännta nt	akut accent	akutt aksent (kjent som høyreaksent)
vinjoksáhtso ts	snedstreck	skråstrek
virgálasj virgálattj- attr. virgálasj	offisiell (fastslagen eller skapad av (statlig) myndighet)	offisiell, (offisielt) ansatt, tilsatt, yrkesaktiv
vokálla l	vokal	vokal
vuollesáhtso ts	understreck	understrek
vuolletjuokkes vuolletjuoggá-	punkt under bokstav (diakritisk tecken)	underpunkt (diakritisk tegn)
vuolletsiehkes vuolletsáhká-	kommatecken under bokstav	kommategn under bokstav
vuorroláhkko g	ordningstal	ordenstall
åbmudaknummar	fastighetsbeteckning (kolon i Sverige 4:18)	gårdsnummer (skråstrek i Norge 260/18)